STRIPSCHRIFT

Verschijnt maandelijks / nummer 149 / f 4,95

Oude nummers Stripschrift

Deze zijn nog steeds verkrijgbaar tegen de oorspronkelijke prijs. Vul de antwoordkaart in het hart van het blad in.

19 (*f* 2,25): Kabouterstrips, Paulus de Boskabouter nr. 14

55/56 (*f* 3,75): Special Peter de Smet de oer-Generaal, Fulco en de Miesmannetjes (uit 't Kapoentje).

65 plus (*f* 2,25): Interview Tibet, Rik Ringers leidt de dans (1955); Chick Bill; Tina; Jay Linch door Evert Geradts; De wonderen van Mu.

66 (*f* 2,25): Interview Franquin, Guust Flater, The Spirit van Wil Eisner, Dick Matena (over de Macaroni's); De wonderen van Mu.

68/69 (*f* 3,75): Marten Toonder-story Tom Poes en de schoonschijners Akim en Tarzan-pulpuitgaven; De wonderen van Mu.

70 (*f* 2,25): Marten Toonder 2 (Panda, Toonder-studio's); Jan van Haasteren; De wonderen van Mu; Tom Poes en de Schoonschijers.

74 (*f* 2,95): Zuiptor, Uco Egmond, Raymond Macherot (Chlorophyl. Poezekat); Domien ten Berge, Marten Toonder; profesor Pi...

75/76 (*f* 4,25): Peter O'Donnell, Modesty Blaise; Willy Lohmann, Kraaienhove persiflage...

77 (*f* 2,95) Special Gerrit Stapel, Mijn vriend Andries; Aart Clerkx.

78 (*f* 2,95): Daan Jippes, Intercity Incident; interview 'Forest Bud' Sagendorf Popeye; Modesty Blaise.

79 (*f* 2,95) Jules Feiffer; Moem; Piet Wijn De Moorse Tovenaar; Tintin et moi

80 (*f* 2,95): Robbedoes, Fournier, The Hulk; De Tovenaar van Fop; De Moorse Tovenaar van Piet Wijn...

81/82 (*f* 4,25): Special Peyo, Smurfen; Depuis tekenaars; Tillieux en een Felix-herdruk

83 (*f* 2,95): Sjors en Pep (nu Eppo); Loriot; Dick Bos reclamestrip Glashard.

85 (*f* 2,95): Professoren in het Europese beeldverhaal (Zonnebloem, Barabas Adhemar, Sickbock, Prilwytskofsky, Kalker, Lupardi): Patty Klein. stripscenario's; Dick Bos...

86 (*f* 2,95): inhoudsopgave van Stripschrift nr. 49/50 t/m 84; Eddy Paape, SDCN...

87 :(*f* 2,95) Bert Bus, herdruk Nitokris, kartoenrubriek Ong-gezien, Toni Ungerer, Simpelman, Lucky Luke, LL-persiflage.

88 (*f* 2,95): Ridderspecial; Prins Valiant, De Rode Ridder, Vlaamse Ridderschap, Bob de Moor. Prins Valiant-persiflage, Wood, Tarzoon.

89 (*f* 2,95): Uitgeverij Casterman, Jacques Martin, Jacques Tardi, in de voetsporen van Jules Verne, Tardi-oorlogsstrip, Kuifje en de Picaro's, de 4 Helden, Craenhals, Kresse.

90/91 (*f* 4,60): Disney-special met Art Babbit, Floyd Gottfredson, Barks index, Fantasia, Donald Duck weekblad, Mickey Mouse- Donald Duck, een Bil Elder-persiflage, MM als oorlogsvrijwilliger.

92 (*f* 2,95): De auto in de strip, Jean Graton's Michel Vaillant, Julie Wood, MV strip, Strip en werkelijkheid bij MV, en Van strijd tot strip, Wim van Wieringen.

93 (*f* 2,95): herdrukken Pogo, Walt Kelly, Paulus de boskabouter, Toonder's Magister Hocus Pas, Jan Gerhard Toonder: De stripkunst van Marten Toonder. Ongezien: kartoen Yrrah uit VN.

94/95 (*f* 3,60): 2000 nummers Robbedoes-weekblad, hoofdredakteur Karel Cavens, de geboorte van Robbedoes in herdruk... Robbedoes index t/m nr. 2000; de dertigste verjaardag van het weekblad Kuifje, Pogo.

96 (*f* 3,25): Jijé-special interview, Pogologie, Jan Gerhard Toonder en Lo Hartog van Banda, Frans nieuws: La France Oh la la.

97 (*f* 3,25): Keizerstrip Trigië tekenaar Don Lawrence, Verdwenen Kuifjes door Har Brok teruggevonden, Selby Kelly weduwe van Pogotekenaar Walt.

98 (*f* 3,25): documentatie-nummer, Strips in de dertiger jaren, Herman Pieter de Boer: De Toverwereld van Doe mee. Mr. van Veen: De relatie kinderpretstripverhaal., Tripje, Gerrit Theodoor Rotman, George van Raemdonck, Bulletje en Boonestaak Soete suikerbollen van W.G. van de Hulst en Zn, Thijs IJs, Toonder's eerste beer... Barend Servet over Gijsje Goochem GG.

101 (*f* 3.95): Scenaristen special, Greg, Jacques Lob, Jean Michel Charlier, Pierre Dionnet; Blueberry, Pogopersiflage door Wallace Wood/Harvey Kurtzman 66-ste en laatste Eric de Noorman-verhaal: De eerloze krijg.

102/103 (*f* 3,95): Kuifje weekblad, E.P. Jacobs, Bob de Moor en Claude Auclair, Lombard uitgaven, Henk J. Meyer, Rik Ringers, Eric de Noorman: De eerloze krijg.

104 (*f* 3,95): Subliem omslag van Joost Swarte en interview door Herman Pieter de Boer, verslag Kartoenale, Hollandse Stripschool, Pogoherdruk, De eerloze krijg.

105)(*f* 3,95): 'Duckman' Carl Barks herdruk van een van zijn eerste Donald Duck verhalen, Daan Jippes; tien jaar Het Stripschap Tante Leny, Pogo en Eric de Noorman.

106 (*f* 4,95): Hugo Prattnummer, Luck Star O'Hara, VNU-story III, jaarlijkse stripdoorsnede, Pogo, Eric de Noorman.

107/108 (*f* 4,95): kapitein Rob, Pieter Kuhn, kapitein Robmusical, Evert Werkman, Eric de Noorman en Smurfen...

109/110 (*f* 4,95): Eppo-special, Henk Kuijpers (Franka), Bert Bus, René Follet, Peer en Uco, De VNU-story IV, kritiek op vooroordelen strips, Kuifje in Zwitserland, Pogo en Eric de Noorman...

111 (4,25): Stripproduktienummer: ontstaan van strips, tekenwerk (door Matena) scenaria, lettering, inkten, inkleuring, merchandising en syndication. Kapitein Rob, Pogo en Eric de Noorman...

112/113/114 (*f* 5,95): detectivestrips, Eisner en zijn Spirit, The Shadow, Schlomo Raven, Jack Palmer (Pétillon), Loro, Jess Long, Detectivefilms, Eric de Noorman.

115 (*f* 4,25): Strips en politiek, Willem, Peter van Straaten, Behrendt, Crumb, Eric de Noorman.

116 (*f* 4,95) Centsprenten en strips, Ben van Voorn en Piet van Elk, Alain Saint-Ogan, Toonder en Piëts Bassie, Chantal Montellier, Martin Lodewijk en Eric de Noorman.

117/118 (*f* 6,50): Interview Blanc-Dumont, Jijé-polemiek, inhoudsopgave Stripschrift nrs. 85-117/118, redaktionele Top 20, 1978, een boekenspecial, Pogo afsluiting, Eric de Noorman.

119 (*f* 4,95): Lucky Luck, Morris en Goscinny, De Ballade van de Daltons, 50 jaar Kuifje, Marketing van Stripschriften op de Nederlandse markt...

120 (*f* 4,95): Science Fiction met Leloup, Arman en Ilva, Dick Matena en Enki Bilal.

121 (*f* 4,95): Berni Wrightson, de horrorstrip op zijn best. De striphandel. De Stripkatalogus.

122/123 (*f* 6,50): Willy Vandersteen, Jerom, De blauwe reeks, Suske en Wiske wegwijzer.

124 (*f* 4,95): Palacios, strips op z'n Spaans, Noel Sickles, Stichter v.d. Caniffschool.

125 (*f* 4,95): Cuvelier-nummer met artikelen en herdruk, Pogo etc.

126/127 (*f* 6,50): De strips van Claire Bretécher, Ralph Bakshi, de animatieman.

128 (*f* 4,95): Guido Crepax en Valentina.

129/130 (*f* 6,50): Al Capp (1909-1979), Li'l Abner, Vakbond voor striptekenaars, Jacues Tardi.

131 (*f* 4,95): Dick Tracy, The Studio, Jeff Jones, Mike Kaluta, Berni Wrightson.

132 (*f* 4,95): Engelse dagbladstrips: Andy Capp, Jeff Hawke, Garth, Jane, The Perishers, Romeo Brown.

133 (*f* 4,95): Joost Swarte, Droomprijsvraag, Rose, Enquête.

134 (4,95): Beeldverhaal in de oorlog, Het beest is dood, Striphelden trekken ten oorlog.

135/136 (*f* 6,50): Willy Vandersteen artikelen, Klassieke strips uit Sprint, Blueberry, Jordaan.

137 (*f* 4,95): De kleine uitgevers, Rijperman, Yendor en Espee, De Vrije Balloen 5 jaar, Uderzo drinkt toverdrank.

138 (*f* 4,95): De familiestrips: Familie Snoek, Blondie, familie Doorzon, Jan, Jans en de kinderen, Prins Valiant.

139/140 (*f* 6,50): Theo van den Boogaard, Martin Lodewijk, Zweedse Strips.

141 (*f* 4,95): Daan Jippes naar Disney Studio's, Rostrum, Minitoe, Kapitein Rob + Romeo Brown.

142 (*f* 4,95): Droomprijsvraag, Dick Matena's witte kerst, The Empire strikes back, Indeks, Top-twintig.

143 (*f* 4,95): Amsterdam in strips, Kuifje voor het Amsterdamse gerecht, Lucca 14 Del Castillo.

144 (*f* 4,95): 1984, Ravian, Stripalbumkopers onderzocht, Prikkebeen.

145 (*f* 4,95) Frank Frazetta's Fantastische Wereld, 25 jaar Yrrah, Enki Bilal, Mort Walker: Sam's Strip.

146/147 (*f* 6,50): Floc'h, Dominique Hé, Terug naar de Klave Lijn.

Ter gelegenheid van de komende Strip 2 daagse in het Turfschip te Breda op 19 en 20 sept. a.s. gaan wij 2 specials uitbrengen t.w.

Willy Vandersteen **Lucky Luke**

***f* 19,50** ***f* 19,50**

Deze specials zullen in september verkrijgbaar zijn in de stand van Vonk/Uitgevers.

U kunt ook nu al bestellen,
door het desbetreffende bedrag over te maken op giro 209948 t.n.v. Vonk Uitgevers B.V. onder vermelding: Vandersteen-special / Lucky Luke-special. Excl. porto-kosten.

Zie ook voor wijze van bestellen de antwoordkaart in dit nummer.

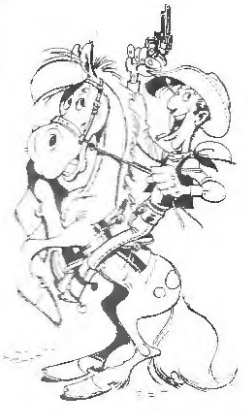

Beide ook leverbaar in hardcovers ***f* 24,50**

STRIPSCHRIFT

nr. 149 – 15e jaargang, juli 1981

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap, Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redaktie: Postbus 15628, 1001 MG Amsterdam.

Uitgever: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 030-791496 (b.g.g. 03404-52292), telex 70042.
Advertenties: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 03404-52292, tst. 24.

Klachten over bezorging, adreswijzigingen en inlichtingen over abonnementen uitsluitend via Postbus 420 Zeist.

Redaktie: Hans van den Boom, Kees de Bree, Har Brok, Jac Drewes, Rob van Eijck, Hans Frederiks.

Vaste medewerkers: Wim van Helden, Henk J. Meier, Jean-Pierre Mercier, Rob Møhlman, Nico Noordermeer, Ernst Pommerel, Jan Smet, Albert Tol, Hennie Wesseling.

Aan dit nummer werkten verder mee: Mark Collins, Martijn Daalder, Joan van der Wyck.

Omslag: © Marvel

Lay-out: Ad Vredenduin.

Stripschrift is verkrijgbaar:
- via een lidmaatschap/abonnement à *f* 53,—. Postgiro 1513000 of bankrekening 42.11.38.114, beide t.n.v. Het Stripschap te Amsterdam.
- via een abonnement (jan. t/m dec.) à *f* 42,50 (buitenland *f* 52,—)
- via een CJP-abonnement à *f* 38,—
- losse nummers (ook verkrijgbaar in de boekhandel) à *f* 4.95. Dubbele nummers *f* 6,50. Postgiro 209948 t.n.v. 'Stripschrift' te Zeist.

Houders van een CJP-paspoort dienen zich via hun CJP-buro op te geven.

Lopende (bestaande) abonnementen kunnen eerst worden omgezet in het komende kalenderjaar.

Abonnementen op Stripschrift, opgegeven in de loop van een kalenderjaar, omvatten alle in de desbetreffende jaargang te verschijnen nummers.

Distributie voor België: Standaard Uitgeverij, Postbus 212, Belgiëlei 147a, 2000 Antwerpen, tel. 031/39.59.00.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stripschrift en auteurs.

De verantwoordelijkheid voor de geplaatste artikelen berust bij de auteurs.

ISSN NR. 0165-845

Druk: Vonk Zeist.

Redaktioneel

Behalve de science fiction mag ook de sword and scorcery zich de laatste jaren in een geweldige belangstelling verheugen. Het is duidelijk dat de mensen af en toe hun kommervolle dagelijkse beslommeringen willen verruilen voor de bizarre werelden in toekomst of verleden.
Een van de belangrijkste striphelden op het gebied van de sword and scorcery die die ontsnappingsmogelijkheid bieden is Conan, de wellustige en gewelddadige barbaar uit het Hyboriaanse tijdperk.
Hij excelleert niet in briljante strips, zeker niet, maar in prototypes van de 'niet mooi of goed maar wel erg lekker' – strips waar momenteel zo'n behoefte aan is. De man die deze ruwe zwaardvechter bedacht is dan ook Robert E. Howard, een pulpauteur pur sang. Aan deze man, die op jeugdige leeftijd zelfmoord pleegde, schenken we in dit nummer aandacht evenals aan Barry Windsor Smith en Roy Thomas, de belangrijkste mannen die Conan in beeld en tekst vorm gaven. De Conanstrip is een typisch studioprodukt, soms grafisch erg goed, soms erg slecht als er een minder begaafd tekenaar of tekstschrijver aan wordt gezet. In het in dit Stripschrift opgenomen 'Dossier Conan' een indruk van de strip, de landen waarin Conan rondzwerft, de ideeën van de belangrijkste mannen achter de strip alsmede een zeer komplete bibliografie.
Na enkele revivals is Conan nu in Nederland ook eindelijk doorgebroken. Terecht of niet? Slecht of goed? Vies of lekker? Of slecht en dus lekker?

Kees de Bree

In dit nummer:

Robert E. Howard:
Een fantasierijk pulpauteur **blz. 4**
Joan van der Wyck over de ups en downs van de man die ondanks zijn succes op jeugdige leeftijd zelfmoord pleegde.

Barry Smith:
Conan, Wie is dat? **blz. 8**
Mark Collins en Eli & Dave Friedmann spraken met Conan's beste tekenaar over diens werk in de comic-industrie, zijn werk, Conan en de schoften van Marvel

Roy Thomas:
De tweede vader van Conan **blz. 13**
Hij is de beste schrijver van Conan-scenario's na Howard. Vindt hij dat leuk? Een gesprek met een dwarsligger.

Conanstrip **blz. 14**
Twee pagina's van de dagstrip getekend door John Buscema zonder tekst, maar leesbaar alsof die er wel was.

Interview Conan **blz. 16**
Er wordt veel over hem gepraat, meestal in negatieve zin. Om het een en ander recht te zetten de zwaardvechter zelf aan het woord

Geografie van de wereld van Conan **blz. 20**
Zijn de landen waar Conan in rondzwerft allemaal bedacht of zijn Stygia, Vanaheim, Shem en Cimmeria bestaande landen? Rob van Eijck ging op onderzoek uit.

Conan-Bibliografie **blz. 22**
door Joan van der Wyck

Boeken **blz. 26**
Aandacht voor een indianenstrip uit Den Haag

Romeo Brown **blz. 27**
Voorlaatste aflevering van onze vervolgstrip, getekend door Alfred Mazure

Nieuws **blz. 30**

Stripschappagina **blz. 34**

Sam's strip **blz. 35**
Een aantal gagstrips van Mort Walker

Sommaire:
Ce numéro de Stripschrift a comme sujet principale Conan le Barbare l'héro de Robert E. Howard. Vous trouverez interviews avec les créateurs Barry Smith et Roy Thomas et aussi avec Conan lui même, le Cimmérien à lachevelure sombre, aux yeux clairs, un glaive à la main. Un voleur, un assassin, un mecréant, rêvant de gigantesques empires. D' autrefois il ya un article sur les pays où Conan cherche aventures, et un bibliografie très complète. Aussi dans ce numéro nos reéditions de Romeó Brown, Sam's Strip, les nouvelles et les critiques des B.D. actuelles.

Summary:
In this issue of Stripschrift the main topic is Conan the Barbarian, the hero of Robert E. Howard. We publish two interviews with the creators Barry Smith and Roy Thomas and also with Conan himself, the Cimmerian with the long black hair, eyes like frozen steel and deadly fists. A thief, a riever, a slayer with gigantic melancholies and gigantic mirth to tread the jeweled thrones of the earth under his sandaled feet. Furthermore a geographical article and a bibliografy. Of course the usual reprints of Romeo Brown and Sam's Strip, bookreviews and news.

Door Joan van der Wyck

Robert E. Howard: Een fantasierijk Pulp auteur

Klein van stuk maar met een fantasie die bergen kon verzetten, dat was Robert E. Howard, de Texaanse pulpauteur op wiens naam fameuze helden staan als King Kull, Solomon Kane en Red Sonja. Het bekendste werd hij echter met Conan de Barbaar, de woesteling die na zijn gebruikelijke tienjaarlijkse revival nu eindelijk doorstoot naar de hoogste regionen. In ons land geniet de woest om zich heen slaande, wat dubieuze held, een ongekende populariteit. Reden om eens te kijken naar de kleine man achter het succes van de grote geweldenaar.

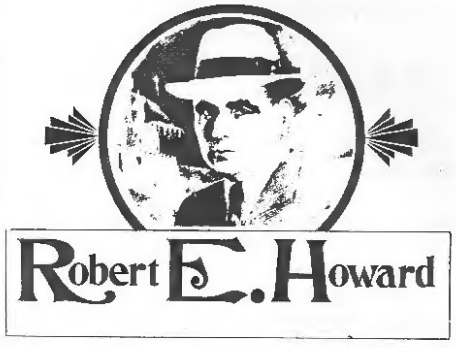

Robert Ervin Howard, de schepper van Conan, werd als het enige kind van Isaac Mordecai en Hester Jane Howard op tweeëntwintig februari 1906 in het stadje Peaster in de staat Texas geboren. Tot 1915 had de familie Howard geen vaste woonplaats en trok zij van het ene dorpje naar het andere, om uiteindelijk in Cross Plains, waar Roberts vader zich als huisarts vestigde, te blijven.

De jonge Howard kreeg weinig gelegenheid zich te ontplooien omdat zijn ouders, en voornamelijk zijn moeder, zeer dominerend waren. Zo bepaalde mrs. Howard welke vrienden voor haar zoon geschikt waren en welke niet. Mede hierdoor groeide hij op in slaafse aanbidding voor zijn regelmatig zieke moeder.

Reeds in zijn vroege tienerjaren begon Howard met het schrijven van verhalen en volgens zijn eigen zeggen heeft hij altijd de bedoeling gehad schrijver te worden. Na zijn schooltijd op de Brownwood High School liet hij zich in de herfst van 1924 inschrijven bij het Howard Payne College in Brownwood, waar hij o.a. typelessen nam. Tijdens zijn verblijf in Brownwood verkocht hij voor het eerst zijn verhalen; Weird Tales accepteerde *'Spear and Fang'*, *'The lost race'* en *'The hyena'*. Weird Tales, opgericht in 1923, was het eerste tijdschrift, dat zich specialiseerde in sword and sorcery en science fiction en het is daarom niet verwonderlijk, dat Howard zijn werk juist naar dit blad stuurde. Overigens had hij zijn succes in het horrorgenre waarschijnlijk te danken aan het feit, dat zijn grootmoeder, die van Ierse afkomst was, hem in zijn jeugd regelmatig bloedstollende griezelverhalen vertelde, wat een diepe indruk op hem moet hebben gemaakt.

Hij verliet het Howard Payne College aan het einde van de lente en keerde terug naar Cross Plains. Aangemoedigd door zijn recente successen besloot hij zich volledig aan het schrijven te wijden, maar aangezien het hem niet lukte iets te verkopen zag hij zich genoodzaakt verscheidene baantjes aan te nemen. Eindelijk, in 1925, publiceerde *Weird Tales* het eerder genoemde *'Spear and Fang'* èn een nieuw verhaal, *'In the forest of Villefere'*.

In de herfst van 1926 besloot hij een cursus boekhouden te volgen, wederom bij het Howard Payne College, waar hij in augustus 1927 slaagde voor het examen. Na verscheidene malen vergeefs gesolliciteerd te hebben, verkocht hij nog een aantal verhalen aan *Weird Tales* en stopte hij met het zoeken naar een baan als boekhouder. In 1928 stond zijn vader hem toe, dat hij een jaar lang zou proberen de kost te verdienen met het schrijven op freelance basis. Vol goede moed toog Howard aan het werk en aan het einde van die periode bleken zijn verdiensten overtuigend genoeg om zijn vader er van te weerhouden verdere pogingen te ondernemen hem een baan met meer zekerheden te bezorgen. Zijn schrijverscarrière kon pas ècht beginnen, nu hij niet meer gedwongen werd om iets anders aan te pakken.

CONAN SPRINT RAZENDSNEL OP, HIJ SCHENKT GEEN AANDACHT AAN DE GLOEIENDE PIJN DIE VEROORZAAKT WERD DOOR DE STEKENDE BLADEREN...

In die zelfde tijd, de tweede helft van de jaren twintig, raakte Howard zeer geboeid door het schrijven van gedichten, maar aangezien er weinig of geen geld mee te verdienen was stopte hij

hier mee in 1930. Gedichten, die na dat jaar werden gepubliceerd waren of bijgeschaafde versies van ouder werk, of gedichten, die men in zijn nalatenschap had gevonden, zoals in het geval van de gedichten, die *Weird Tales* in de periode 1937-1939 plaatste.

Van 1926 tot 1930 schreef Howard negen verhalen over de barbaar Kull uit het verdwenen Atlantis, waarvan hij er drie verkocht aan *Weird Tales*. In 1932 herschreef hij één van de andere zes tot het eerste Conan verhaal; *'The phoenix on the sword'* werd in december in 1932 in *Weird Tales* gepubliceerd. Howard oogstte onmiddelijk succes met zijn nieuwe held en vervolgens deed hij weken lang niets anders dan Conan-verhalen schrijven. In een brief aan Clark Ashton Smith, een van zijn collega's, geeft hij op veertien december 1933 antwoord op de vraag, hoe hij aan de figuur Conan kwam; 'Hoewel ik niet zo ver zou willen gaan om te beweren, dat er in mijn werk bestaande bovennatuurlijke machten of geesten aan de orde komen (ik zal het echter ook wel uit mijn hoofd laten om dit allemaal als onzin te betitelen!), heb ik mezelf vaak afgevraagd of het niet mogelijk was, dat nog niet bekende krachten van verleden, heden – of zelfs van de toekomst – in het denken en doen van de hedendaagse mens een rol spelen. Ik geloof, dat dit gebeurde toen ik bezig was om het eerste verhaal van de Conan-reeks op papier te zetten. Nog goed kan ik me herinneren, dat ik maandenlang absoluut geen enkel idee had wat ik schrijven moest. Toen verscheen als vanzelf Conan. En zonder veel inspanning vloeide er een stroom verhalen uit mijn pen, of liever: uit mijn schrijfmachine. Episode volgde op episode, en wel zo snel, dat ikzelf het nauwelijks kon bijhouden. Wekenlang deed ik niets anders dan Conans avonturen te volgen en op te schrijven. Zijn persoonlijkheid nam geheel bezit van de mijne. En als ik – bewust – probeerde iets anders te doen, lukte dat niet. Ik durf niet te verklaren, dat dit gebeurde onder invloed van occulte verschijnselen, maar het feit blijft, dat ik Conan met meer begrip en verbeeldingskracht kan beschrijven dan welke andere hoofdpersoon in mijn verhalen ook. Het is net alsof hij, over mijn schouder, steeds maar aanwijzingen heeft gegeven...'

In dezelfde maand, dat hij deze brief schreef kwam er bijna een einde aan zijn korte carrière door een auto-ongeluk. Hij werd met grote kracht tegen het stuur gesmeten, zo hard, dat dit bijna dubbel boog. Zijn hart was slecht en hij was vaak gewaarschuwd, dat een harde klap fataal zou kunnen zijn, maar de gevolgen van het ongeval waren niet al te ernstig en na een paar weken was hij weer opgeknapt. Dit was misschien mede te danken aan zijn formidabele lichaamsbouw. Door zijn favoriete sporten, boksen en gewichtheffen, was hij namelijk uitgegroeid tot een grote, krachtig gebouwde man, zoals zijn vele barbaarse helden.

Tegen het einde van de jaren twintig werd Howard gefascineerd door zelfdoding. Zo nu en dan sprak hij er met zijn ouders en vrienden over en hij gaf dan met een kleine hint te kennen, dat hij niet de bedoeling had zijn moeder te overleven. Niemand nam hem echter serieus...

In het begin van 1935 onderging Hester Jane Howard een zware operatie in Temple, Texas, waarna zij een maand in het ziekenhuis moest blijven. Nooit volledig hersteld verbleef ze de rest van haar leven in ziekenhuizen en sanatoria. In 1936 was Howard de belangrijkste pulpschrijver in Cross Plains. Hij genoot een uitstekende gezondheid, een prima inkomen ondanks de

crisis, die veel tijdschriften had doen verdwijnen en hij had een groeiende kring van vrienden en bewonderaars. Dit alles maakte zijn toekomst veelbelovend. Zijn moeder was echter stervende en toen hij op elf juni hoorde, dat zij in coma lag en dat zij hem waarschijnlijk nooit meer zou herkennen, stapte hij in zijn auto, pakte een revolver, die hij van een vriend geleend had en joeg zichzelf op dertigjarige leeftijd een kogel door het hoofd. Acht uur later was hij dood; zijn moeder stierf de volgende dag, zonder bij bewustzijn te zijn gekomen.

Gedurende zijn korte leven schreef Howard een enorme hoeveelheid verhalen in vele genres. Moeiteloos wisselde hij gedichten, sportverhalen en westerns af met science fiction, misdaadverhalen en horrorstories. Zijn grootste succes bereikte hij echter met het sword and sorcery genre, verhalen vol beeldschone vrouwen, breedgeschouderde mannen, brullende monsters en bloedstollende magie. Hoofdfiguren in deze verhalen zijn King Kull, Bran Mak Morn en natuurlijk Conan de Cimmeriër, zijn bekendste creatie. Hij schreef achttien afgeronde Conan avonturen, die tijdens zijn leven in *Weird Tales* werden gepubliceerd. Acht andere, onafgemaakte of geweigerde verhalen werden later, na zijn dood, door schrijvers als Lin Carter en L. Sprague de Camp bewerkt en/of voltooid. In het begin van de jaren vijftig herschreef de Camp eveneens vier ongepubliceerde avonturenverhalen van Howard. Door namen te veranderen en er een bovennatuurlijk element aan toe te voegen veranderde hij ze in Conan-verhalen.

Conan, een gigantische barbaar, beleeft zijn avonturen in het Hyboriaanse tijdperk, na de ondergang van Atlantis en voor het begin van de geschreven geschiedenis, in het Europa en Afrika van zo'n twaalfduizend jaar geleden. Howard ontwierp een geheel nieuwe geografie: De Middellandse Zee heeft zich nog niet gevormd. Aquilonië is het huidige Frankrijk, Zingara ligt in Spanje en het tegenwoordige Skandinavië is verdeeld in Asgard en Vanaheim. Shem ligt in het nabije Oosten en het continent Afrika, met Stygië – Howards oude Egypte – en Kush, waar de zwarten vandaan komen, is al duidelijk te herkennen.

Conan komt uit het noordelijk gelegen, ijzige Cimmerië, volgens velen uit zijn tijd een barbaars land. Welhaast onoverwinnelijk, wanneer hij zijn lange, breede zwaard in de hand heeft, trekt hij van hot naar her, altijd bereid om het één of andere illegale klusje op te knappen, wanneer hij er zelf maar beter van wordt. Hij is een avonturier, opgeklommen van dief, huurling, piraat en soldaat tot uiteindelijk het koningschap, die leeft naar zijn eigen eerlijke maar keiharde wetten.

Er zijn slechts drie vrouwen van werkelijk belang in zijn leven: Als eerste is daar Valeria, van de Rode Broederschap, die hij respecteert om haar capaciteiten. Zij is een huurlinge, razendsnel met haar zwaard en voor niets of niemand bang. De tweede is Bêlit, die hij liefheeft, aanvoerdster van een bende zwarte piraten. Samen met haar teistert hij een aantal jaren de Zwarte Kust totdat zij sterft. De laatste is Zenobia. Zij is geen woeste plunderaarster, ze kan geen zwaard hanteren, maar wordt zijn vrouw en staat aan zijn zijde als hij koning is. Bovendien schenkt ze hem een zoon en troonopvolger: Conn.

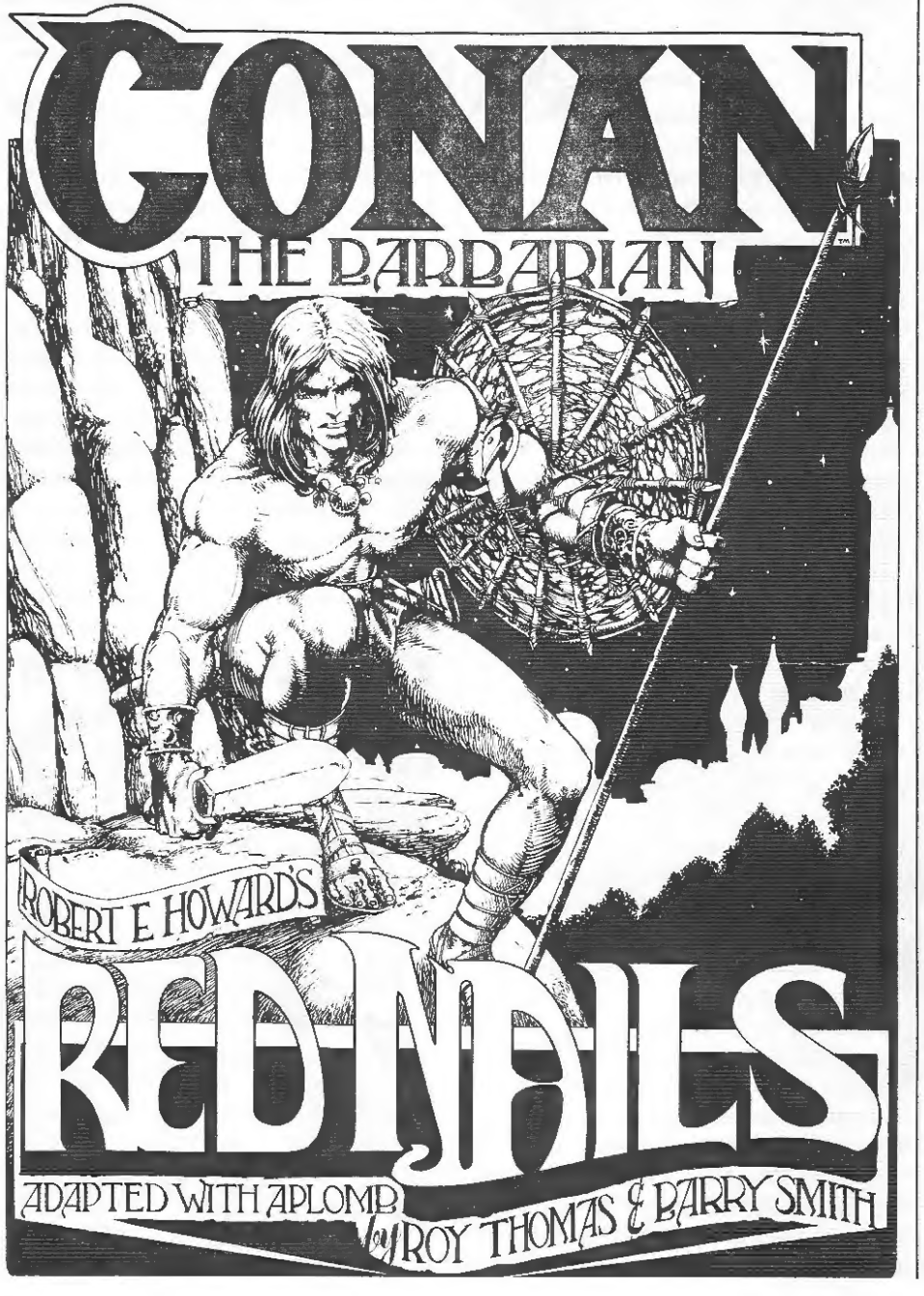

In de jaren zestig was er sprake van een herwaardering van het werk van Robert E. Howard. De Amerikaanse uitgever Lancer Books startte met een integrale, chronologische uitgave van de Conan verhalen. Waarschijnlijk hier op inhakend bracht Marvel Comics in april 1970, in *Chamber of Darkness* nummer vier, een strip van de hand van Barry Windsor-Smith. Een barbaarse held, waarin zonder moeite Conan te herkennen was, speelde de hoofdrol. Breedgeschouderd, met lange, ravenzwarte haren, een gebronsde huid, slechts gekleed in een lendendoek en met een lang zwaard aan zijn heup. Hij heette echter anders.

Inderdaad verscheen enige maanden later het eerste nummer van een eigen serie van *Conan the barbarian* en deze leek sprekend op de held uit de zogenaamde try-out. Blijkbaar zag Marvel het potentiële succes van een barbaar in stripvorm. Uit voorzichtigheid bracht men de serie in het begin uit met tussenpozen van twee maanden. Maar vanwege het overduidelijke succes steeg het aantal nummers per jaar om in 1972 definitief een maandelijkse frequentie te bereiken. Al in 1971 werd Conan eveneens in een magazine gepubliceerd – *Savage Tales* – en ook dit bleek zo aan te slaan bij het publiek, dat Conan in 1974 een eigen magazine kreeg: *The savage sword of Conan the barbarian.*

Nu, ruim tien jaar later, heeft alleen *Conan the barbarian,* de eerste serie, al een oplage van meer dan 4.000.000 exemplaren per jaar en verschijnt de strip in bijna honderd amerikaanse dagbladen.

Barry Smith haakte af op zijn hoogtepunt, in 1973, waarna de serie vanaf nummer vijfentwintig werd voortgezet door John Buscema, die nog steeds aan Conan werkt, zij het met een leger van medewerkers, zoals gebruikelijk is in de Verenigde Staten. Tien jaar lang werd de strip geschreven door Roy Thomas, die de verhalen van Howard, de Camp en Carter bewerkte. Eind 1980 echter, werd hij om een voor mij onbekende reden plotseling vervangen door anderen.

Ongetwijfeld was Conan op z'n best toen hij nog getekend werd door Barry Smith, met name de laatste vijf nummers. Als absoluut hoogtepunt verscheen in 1973-1974 het laatste door Howard geschreven verhaal, *Red Nails,* in stripvorm. Geniaal tekenwerk, briljante kamera-instellingen en flitsende aktie maakten deze trilogie tot een nimmer geëvenaard meesterwerk. Misschien dat Smith geïnspireerd werd door het oorspronkelijke verhaal, dat wel Howards beste genoemd mag worden, in ieder geval zou zelfs Howard zich niet hoeven schamen wanneer hij dit zag. Helaas, Smith tekent geen strips meer en we kunnen alleen nog maar genieten van zijn prachtige illustraties.

Zoals vermeld nam John Buscema het van hem over, en hoewel hij in *The savage sword of Conan,* samen met Alfredo Alcala, zeer gedetailleerde, beeldschone verhalen tekende, is zijn werk voor de 'colour-comic' duidelijk van mindere kwaliteit. De nummers van *Savage Sword* waarin zij tekenden zijn dan ook van verreweg de beste. Het is daarom jammer, dat men in Nederland niet begonnen is met het herdrukken van die bewuste nummers, maar gekozen heeft voor de heel wat slechtere produkten van Buscema en Tony Dezuniga.

Over de verhalen valt na ruim tien jaar niet veel goeds meer te zeggen. Ze zijn vervallen tot een bepaald schema, dat telkens opnieuw gebruikt wordt: De mooie, jonge deerne wordt belaagd door een afgrijselijk gedrocht, een zeer kwaadwillige magiër of door een combinatie van die twee. Uiteraard moet Conan dan als redder in de nood optreden. De ene na de andere groteske monstruositeit krijgt gestalte in de avonturen van Conan, die ze natuurlijk stuk voor stuk met brute kracht en veel bloedvergieten verslaat. Apen met slagtanden, inktvissen met vrouwenhoofden, reusachtige padden, spinnen en beren, gevederde slangen, levendgeworden beelden, mannen met tijgerkoppen; ze weten van gekkigheid niet meer wat ze moeten verzinnen.

Het begon zo goed, maar Conan is nu een nietszeggende superheld geworden, zoals zijn vele collega's uit de Marvel stal. Howard daarentegen, schiep de barbaar als een man met weliswaar vele, uitzonderlijke capaciteiten, maar daarnaast eveneens een groot aantal zwakheden; fouten, die van hem een menselijk wezen maakten, en geen stierlijk vervelende, volmaakte superman. Dat de strip desondanks nog steeds zeer populair is, mag blijken uit de jacht van Marvel op ander werk van Robert Howard, zoals King Kull, Solomon Kane en Red Sonja, die zelfs in een andere dan door haar schepper bedoelde tijd is geplaatst om er toch vooral maar een barbaarse van te kunnen maken. Evenals de vele imitators die Conan heeft, kunnen ze echter geen van allen tippen aan zijn succes.

Daarnaast wordt er momenteel gewerkt aan een Conan film, met in de hoofdrol de beroemde body-builder Arnold Schwarzenegger.

Ach ja, wanneer de film in Nederland draait zal ik hem wellicht gaan zien, maar na afloop nestel ik mij dan in een makkelijke stoel voor de kachel om genietend *Red Nails* te herlezen. ■

MAYBE. WELL, THIS RING OF CACTUS WILL SHELTER US TILL DAWN.
NO USE REACHING THOSE GATES IN THE DEAD OF NIGHT.
AND IF A DRAGON COMES?

Door Mark Collins en Eli & Dave Friedmann

Barry Smith: Conan, wie is dat?

Barry Windsor Smith is de eerste en beste tekenaar van de Conan-strip geweest en dus degene die het uiterlijk van de Cimmerische Barbaar visueel heeft vastgelegd. Hij is een Engelse tekenaar, die op jeugdige leeftijd de Conan-reeks voor het Amerikaanse Marvel-concern op poten zette, maar reeds na enkele jaren deze uitgeversgigant na een laaiende ruzie de rug toekeerde. In het onderstaande interview, dat dateert uit 1973, vlak na zijn vertrek bij Marvel, geeft Barry Smith zijn visie op de Amerikaanse manier van stripuitgeven en vertelt hij over zijn belevenissen met Conan, zijn belangrijkste stripkreatie. Na zijn vertrek bij het Marvel-concern heeft hij zich vooral bezig gehouden met het vervaardigen van illustraties en posters, die hij liet verschijnen bij zijn eigen uitgeverij, de Gorblimey Press.

Maar nu terug naar de periode in zijn leven die in het verband van deze aflevering van Stripschrift het belangrijkste is: zijn avonturen met Conan, de barbaar uit Cimmeria.

Waarom ben je als Engelsman voor de Amerikaanse comics gaan tekenen? Dat lijkt me niet de droom van de gemiddelde Engelse tekenaar.

Nee, dat is het ook niet. Ik geloof dat ik de enige Engelse tekenaar ben die voor de Amerikaanse comics werkt. Ik heb gewoon mijn hele leven lang comics gelezen, Amerikaanse comics, *Green Lantern* en zo.

Bestaat er een georganiseerde stripfanbeweging in Engeland?

Nee, die is er niet en is er ook nooit geweest (in 1973 althans, vert.). Ik ben geen fan geweest op de manier zoals je die nu in de fanzines tegenkomt. Ik heb toen nooit geweten wat een stripfan eigenlijk is.

Zijn er in Engeland comic-uitgevers?

Nee, die zijn er niet. Je hebt daar vooral de *Marvel*-comics. Ik heb altijd comics gelezen, vooral vanwege de fantastische tekeningen. Die waren niet allemaal zo vreselijk goed, als ik ze nú nog eens bekijk, maar het waren de enige strips die je kon krijgen, als je de krantenstrips buiten beschouwing laat, en die kinderachtige, 'komische' stripblaadjes, je weet wel.

Heeft Marvel kontakt met jou gezocht, of ben je er zelf heengegaan?

Nou, die hebben geen kontakt met mij gezocht, hoor. Weet je, ik heb me eigenlijk mijn hele leven met striptekenen beziggehouden, al vanaf vier of vijf of ik weet niet hoeveel jaar geleden, en ik heb daarbij steeds *Gil Kane* geïmiteerd. Dat was nog in de tijd vóór *Jack Kirby,* die kende ik toen niet. Toen ik veertien was of zo, vijftien, ja, op mijn vijftiende ben ik naar de Akademie gegaan en heb ik de gewone school verlaten. En op de Akademie heb ik de comics volledig uit het oog verloren. Ik heb me op de grafische kunst gestort, en dat soort dingen. Maar in mijn laatste jaar op de Akademie kwamen er ineens allerlei dingen op me af, zoals *Sergeant Pepper,* die toen net uitkwam. Ik weet niet of je dat kunt begrijpen. Ik ben nu 24, en toen was ik dus 17 of zo, toen *Sergeant Pepper* uitkwam, en daardoor werd ik als door de bliksem getroffen. Dat heeft mijn hele leven veranderd. *Sergeant Pepper* heeft op mij als een soort openbaring ingewerkt, waardoor er

van alles door mijn hoofd ging spelen. Toen ben ik zes maanden voor het einde van het jaar van de Akademie weggegaan. Ik ben toen weer teruggekeerd naar de Fantasy en dat soort dingen, en ik ben weer fantasietekeningen gaan maken. Ik ben een hele tijd van de Akademie weggebleven en toen ik weer terugkwam, was dat precies zes weken voor het einde van het jaar. Het is dus duidelijk dat ik nog erg veel moest doen, als ik het diploma wilde halen. Toen heb ik een comic van 60 pagina's getekend. Ik heb de delen 23 en 24 van de *Fantastic four* gepakt, of waren het de nummers 24 en 25? Nou ja, daarin vechten de *Hulk* en het *Ding* twee afleveringen lang met elkaar en daarin kon Jack Kirby zich eens helemaal uitleven. Ik heb dat verhaaltje gewoon opnieuw getekend en er 60 of 65 pagina's van gemaakt. Ik heb het getekend, geïnkt, ingekleurd en geletterd, en dat heb ik toen als mijn examenwerkstuk ingeleverd. Ik heb er ongeveer vijf weken voor nodig gehad. En ik heb er mijn diploma door gekregen. Ik had er be-

hoorlijk veel bekijks mee, men vond het behoorlijk 'pop' om comics te tekenen. Zo ben ik dus weer bij de strip teruggekomen.
Maar toen ik van de Akademie kwam, had ik geen idee wat ik moest gaan doen. Ik wilde niet in een studio gaan werken, zoals vrienden van me, die fotomontages en dat soort troep maken. Toen ben ik gewoon maar een pagina of twintig strip gaan tekenen.

En zelf verhalen gaan schrijven?

Ik heb een paar verhalen opgezet. Ik geloof dat ik ze nog heb, of misschien ook niet meer. Ik zal ze wel in Engeland gelaten hebben, de laatste keer dat ik daar was. Het waren enorme vellen met tekeningen en die heb ik – naief als ik was – naar *Marvel* opgestuurd. Ik kreeg toen een brief van Lina Fite, de vrouw van Herb Trimpe, die me schreef: 'Als je een keer in de buurt bent, moet je maar eens langskomen' En toen ben ik hals over kop naar Amerika vertrokken. Ik had een toeristenvisum gekregen voor twee weken, maar ik ben er vijf maanden gebleven. Ik ben daarna dan ook de Verenigde Staten uitgesmeten.

Wat heb je in die vijf maanden gedaan?

Ik heb de *X-men, Daredevil* en *The Avengers* getekend; zo ongeveer alles wat er vanaf begin 1967 van is verschenen.

En wanneer ben je naar de VS teruggegaan?

Na twee en een half jaar in Engeland. Die periode leek me wel vier jaar te duren, zo lang vond ik het. Ik had me in de VS namelijk niet aan de voorschriften gehouden: ik had er helemaal niet mogen werken, want ik had geen werkvergunning. Ik ben toen voor de rechtbank gesleept en daar tot *genie* bestempeld. Ja, echt waar! Ergens in Washington sta ik als genie ingeschreven, en zo kon ik de VS weer binnenkomen. Er mochten toen alleen lieden met dat soort kwalificaties in het land komen werken. Maar het is natuurlijk gewoon een truuk, een fraaie leugen. Begin 1970 ben ik eindelijk teruggekomen. In maart 1970. Sindsdien woon ik in de VS.

In je vroege werk is duidelijk te zien dat je door Jack Kirby beïnvloed bent, en ook een beetje door Jim Steranko. Welke andere tekenaars hebben je bij je ontwikkeling naar eigen stijl beïnvloed?

Of je het gelooft of niet: *Gil Kane* en *Carmine Infantino*. Die heb ik ontzettend bewonderd, een aantal jaren geleden. Toen zijn werk nog veel beter was dan nu, veel beter doordacht, veel intelligenter van opbouw. Nu zit hij gewoon voor de vuist weg te tekenen, het ene plaatje na het andere.

Heb je boeken van Conan gelezen, of iets in dat genre, voor je aan de Conan-comics begon?

Ja, natuurlijk, vóór ik ging tekenen. Maar vroeger kende ik hem helemaal niet. Ongeveer drie of vier maanden voor ik hem ging tekenen, vertelde *Roy Thomas* me dat we waarschijnlijk een Conan- of een Thongor-comic zouden gaan maken. Toen heb ik hem gevraagd: 'Wie is Thongor in godsnaam? En wie is Conan?' Toen heeft Roy me een stapel boeken gestuurd en die heb ik gelezen. Thongor vond ik een afschuwelijke figuur. Dat was het slechtste dat ik ooit gelezen heb, afgrijselijke rotzooi. Maar Conan sloeg echt bij me aan. Het eerste verhaal dat ik gelezen heb, was *'Tower of the Elephant'* en dat vond ik een prachtig verhaal, een ongelofelijk fantastisch verhaal, dat is dan ook de beste comic geworden die ik van Conan heb gemaakt. Ik heb een stuk of vier Conan-boeken gelezen, voor ik de eerste comic heb getekend. Maar ik had de moeilijkheid dat mijn ideeën daarover niet overeenkwamen met wat ik tekenen kon. Ik kòn het gewoonweg niet tekenen, hoewel ik het mij allemaal wél voor de geest kon halen. Ik kon het gewoonweg niet op papier krijgen.

NOTHING BUT A LONG, BROAD HALL--SO LONG ITS NETHER END IS LOST IN DISTANCE.
CONAN--YOUR SWORD GLITTERS IN THE GREENISH GLOW OF THE WALLS. WHAT--?
JADE.

Het gerucht gaat dat je, toen je visum was afgelopen, naar Engeland bent teruggegaan om boek-illustraties te maken. Was dat een voorwendsel, of ben je echt om die reden teruggegaan?

In 1972 bedoel je? Toen ik met Conan stopte?

Ja.

Nee hoor, dat had niets met mijn visum te maken. Ik heb nu een verblijfsvergunning gekregen waarmee ik zolang in de VS kan blijven als ik wil, tenzij ik vreselijke dingen ga uithalen. Iets dergelijk is me al overkomen. Want weet je, die hele strijd is gewoon in een doofpot gestopt, de strijd die ik met *Stan Lee* gevoerd heb over de rechten van de tekenaar en alles wat daarmee samenhangt. Ik heb ruzie gemaakt met Stan, omdat hij mijn tekeningen gewoon hield; en dat mag hij niet doen, dat is tegen de wet. Maar die geldt kennelijk niet voor tekenaars. 'Wij kopen jullie tekeningen volledig' en 'Je bent maar een vies klein ratje', op die manier heeft Stan tegen me gezegd dat ik helemaal geen rechten heb. Ik ben daar ontzettend kwaad over geworden, omdat mijn tekeningen nu heel wat waard zijn en ik ze dus zou kunnen verkopen. Maar dat is niet het belangrijkste, het gaat me in de eerste plaats om het principe.

Wij tekenaars worden door de uitgevers op een enorme manier uitgebuit. Daarover heb ik met Stan Lee gepraat en daar kregen we toen ruzie over, met een enorme scheldpartij. Ik heb gezegd: 'Luister nou 'ns, ik word hier uitgebuit; ik maak die tekeningen voor jullie en ik word daarvoor betaald, maar het enige waar jullie voor betalen is het recht om ze te mogen publiceren. Die tekeningen mogen jullie niet houden, dat kàn gewoonweg niet, en als je die ook nog wilt hebben, moet je me veel meer betalen'. Als Marvel of welke andere uitgeverij dan ook de tekeningen wil houden, moet die daarvoor betalen. Maar die mensen bij Marvel

zijn zo verrekt naief, die weten alleen van comics iets af. Ik ben zelf ook niet zo'n geweldige zakenman, maar dié lui weten werkelijk helemaal nergens iets van af. Dat is echt waar. En dan heb je nog die toestanden met de achterkant van hun cheques, waar iets op staat als: 'Ik draag hierbij al mijn rechten aan Marvel Comics over', en dan moet je die cheque ondertekenen, en zo nemen ze je in de boot. Dat zijn toch smerige streken! Ik was daar razend over, maar die andere tekenaars doen er niets tegen. Die zijn veel te bang, die willen er geen punt van maken, de lamzakken. Maar ik had geen zin om dat zomaar te pikken. Ik heb voor hen Conan gemaakt, die goed gelopen heeft, en daarna heb ik die laaiende ruzie met Stan Lee gehad. Ik heb toen tegen Roy Thomas gezegd: 'Als de situatie niet verandert, dan gooi ik de boel erbij neer en dan houd ik met die verdomde Conan op. Dan wil ik met comics helemaal niets meer te maken, want jullie zijn allemaal oplichters, jullie buiten allemaal de tekenaars uit; jullie schijten gewoon op de tekenaars'. Stan Lee wilde niet toegeven en ik wilde niet toegeven, dus moest ik op mijn woord blijven staan. Ik ben met Conan gestopt en ben uit de VS vertrokken. Daarom teken ik nu geen strips meer.

Heeft Marvel je niet aangeboden je tekeningen voor één dollar per pagina terug te kopen?

Ja! Is dat niet ongelofelijk! Is dat niet het toppunt? Ik weet niet of jij dat voorstel goed kunt inschatten omdat je geen tekenaar bent en niet voor Marvel werkt. Die kerels zeggen stomweg: 'Wij verkopen jou je eigen tekeningen'. Dan sta je toch wel even naar adem te happen. Het klinkt misschien overdreven, maar voor mij zijn die lui gewoon schoften; schoften en idioten. De enige mensen in deze hele business die het waard zijn dat je met ze omgaat, zijn de tekenaars en de schrijvers. Dat zijn mensen met talent, met verstand, met wie je over zinnige dingen kunt praten, die iets interessants te melden hebben. De uitgevers, die zakenmensen, die bedrijfsleiders en al die verdomde kleine rotkereltjes, die zijn allemaal zelfs nog te min om te verachten.

Ik geloof dat je niet zozeer die mensen veracht, maar meer het beroep dat ze uitoefenen.

Nou, bij dié mensen weet ik dat nog niet zo zeker. Ik geloof dat zij ook als mens misselijke mannetjes zijn. Ik geloof dat zij dat simpelweg wel móéten zijn, om dat soort beroepen te kunnen uitoefenen.

En Conan?

Conan, heeft een groot deel van mijn leven bepaald! En ik ben daar beroemd door geworden, voor zover je daarvan kunt spreken. Paradoxaal genoeg maakte dat me vreselijk onzeker. Ik was dan ook bijzonder opgelucht toen ik later merkte dat de mensen mijn werk mooi vonden omdat het van mij was en niet omdat het afbeeldingen van Conan de Barbaar waren.

Tja, de sfeer rond Conan, het tijdperk, de mensen en monsters, het bovennatuurlijke, de magie, het spreekt me allemaal erg aan. Je kunt het alleen niet je leven lang blijven doen, en zeker niet als het in dienst van Marvel is.

Daarom ben ik blij dat ik met de hele troep heb gebroken. De Conan-ingrediënten die ik leuk vind, verwerk ik wel in mijn andere werk. Prima toch? ■

© Ragnarok/Stripschrift

vertalingsbewerking Rob van Eijck

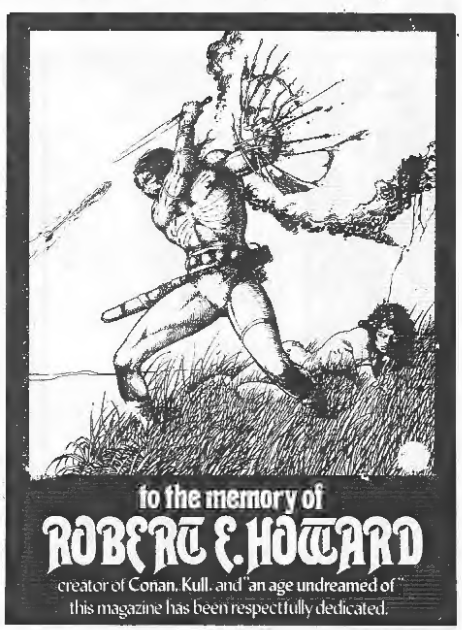
to the memory of
ROBERT E. HOWARD
creator of Conan, Kull, and "an age undreamed of"
this magazine has been respectfully dedicated.

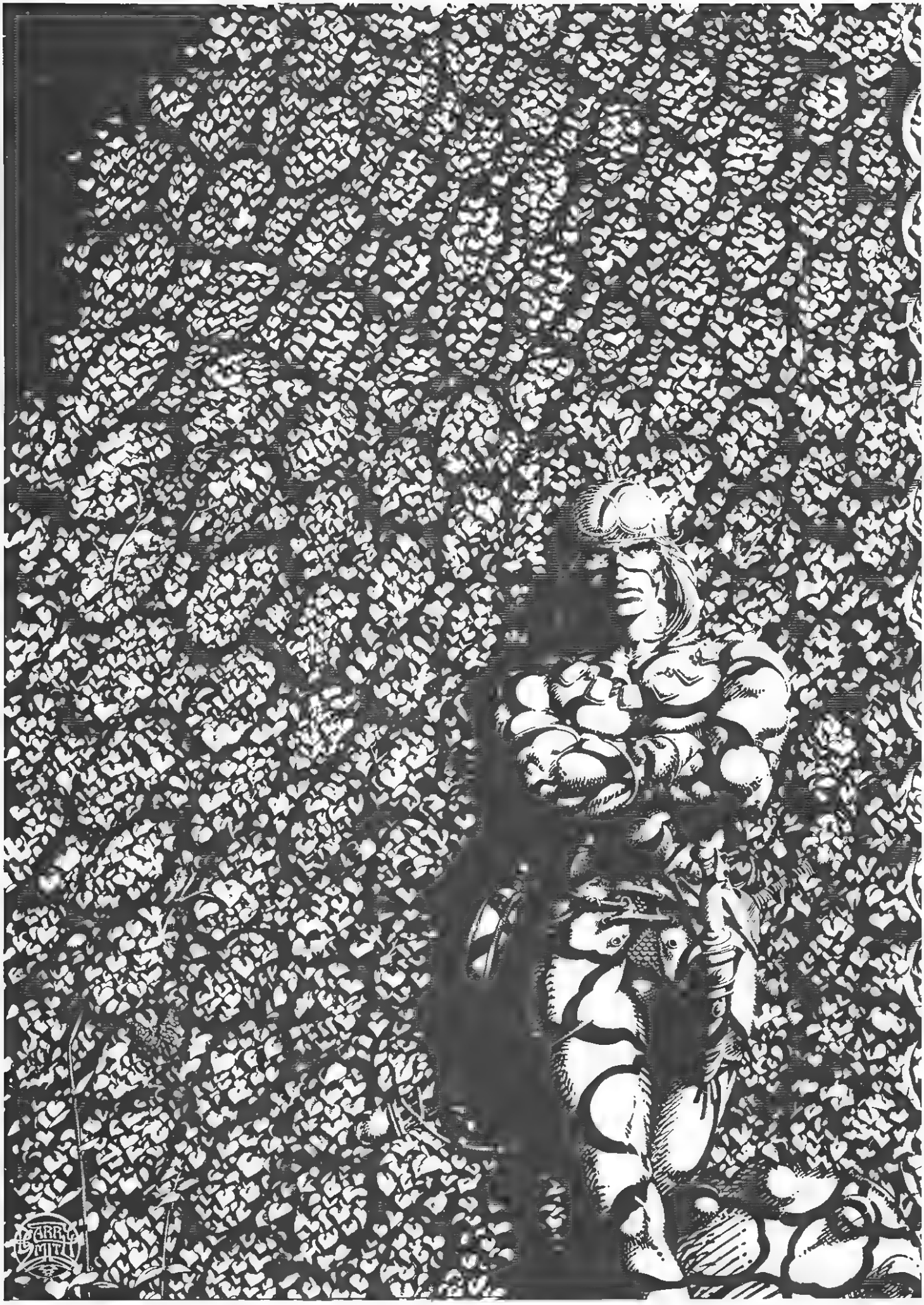

DUPUIS STRIPS

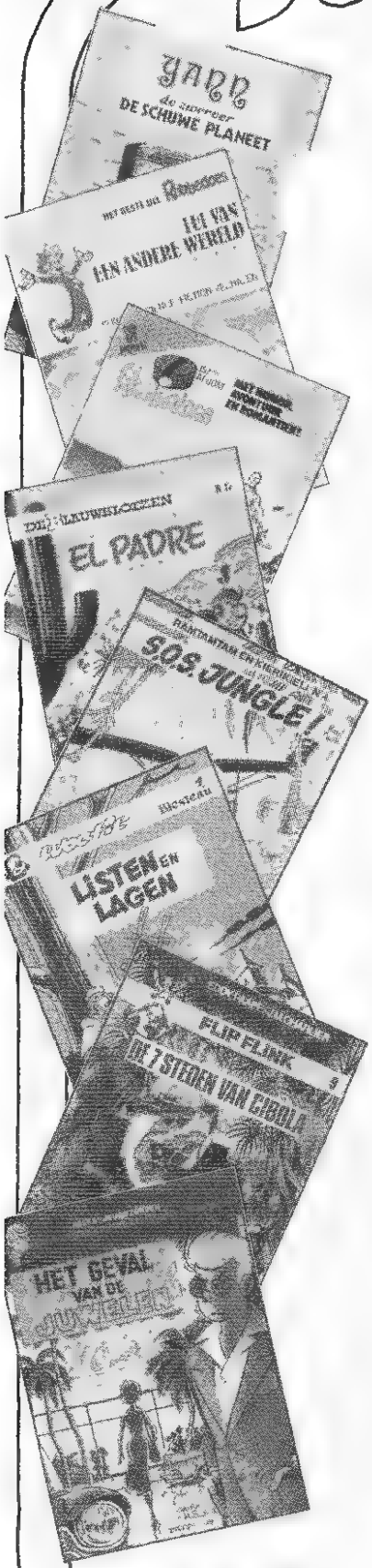

YANN DE ZWERVER NR 3
DE SCHUWE PLANEET
(LACROIX/GENIN)
PAS VERSCHENEN FL 5.95

BESTE UIT ROBBEDOES 5
LUI VAN EEN ANDERE WERELD
(JACQUES DEVOS)
PAS VERSCHENEN FL 5.95

ROBBEDOESALBUM NR 157
PAS VERSCHENEN FL 15.00

DE BLAUWBLOEZEN NR 17
EL PADRE
(LAMBIL/CAUVIN)
PAS VERSCHENEN FL 5.95

RAMTAMTAM & KIERIKIELI 4
S.O.S. JUNGLE!
(MAZEL/CAUVIN)
PAS VERSCHENEN FL 5.95

WOEFIE NR 1
LISTEN EN LAGEN
(BLESTAU)
PAS VERSCHENEN FL 5.95

FLIP FLINK NR 9
DE 7 STEDEN VAN CIBOLA
(PAAPE/CHARLIER)
PAS VERSCHENEN FL 5.95

~~REEKS JEUGDZONDEN~~ NR 12
HET GEVAL VAN DE JUWELEN
(WALTHERY/TILLIEUX)
VERSCHIJNT 6 AUG 81 FL 5.95

BAARD en KALE NR 29
DE VERGETEN TEMPEL
(WILL/DESBERG)
VERSCHIJNT 6 AUG 81 – FL 5.95

SNOESJE NR 4
HET KLEINE CIRCUS
(MACHEROT)
VERSCHIJNT 6 AUG 81 – FL 5.95

JAN KORDAAT NR 3
HET GEHEIM VAN DE DONKERBURCHT
(PAAPE/CHARLIER)
VERSCHIJNT 6 AUG 81 – FL 5.95

JERRY SPRING NR 13
PANCHO, DE BANDIET
(JIJÉ)
VERSCHIJNT 6 AUG 81 – FL 5.95

NATASJA NR 8
OPNAMEN VOOR CALTECH
(WALTHERY/JIDÉHEM)
VERSCHIJNT 10 SEPT 81 – FL 5.95

LUCKY LUKE NR 4
SPECIAAL ALBUM
(MORRIS/GOSCINNY)
VERSCHIJNT 10 SEPT 81 – FL 19.95

ROBBEDOESALBUM NR 158
VERSCHIJNT 10 SEPT 81 – FL 15.00

DOKTER ZWITSER NR 4
KATTENPLANEET
(WASTERLAIN)
VERSCHIJNT 10 SEPT 81 – FL 5.95

UITGEVERIJ DUPUIS N.V. – INDUSTRIESTRAAT 13
6135 KE SITTARD – TEL. 04490-19744

GEÏLLUSTREERDE CATALOGUS VAN AL ONZE UITGAVEN IS OP AANVRAAG VERKRIJGBAAR.

DE BESTE STRIPS

Door Jac Drewes

Roy Thomas, de tweede vader van Conan

Naast de geestelijke vader van Conan: Robert E. Howard, hebben in de loop der tijd vele schrijvers nieuwe avonturen van Conan op papier gezet, waarvan de bekendste L. Sprague de Camp en Lin Carter zijn.
In 1970 kreeg Conan een tweede vader in de persoon van de comicbookschrijver Roy Thomas, gedurende vele jaren de belangrijkste verhalenmaker van de grootste amerikaanse comicbookuitgever Marvel. Roy Thomas blies Conan nieuw leven in en bezorgde zijn broodheer Marvel een broodnodig nieuw succes, nadat de publieke belangstelling van de zestiger jaren voor de Marvelhelden enigszins geluwd was. Thomas schreef in tien jaar tijd ongeveer 200 Conan-verhalen, die in de comicserie (115 deeltjes) en in het magazine 'Savage Sword of Conan' en een aantal speciale uitgaven zijn verschenen. Eind vorig jaar kwam abrupt een eind aan dit vaderschap, omdat Thomas na een ruzie met de nieuwe sterke man bij Marvel, Jim Shooter, overging naar konkurrent DC, zijn vele geesteskinderen, waaronder Conan en Red Sonja, achterlatend.
Roy Thomas over zijn petekind Conan:

'Het probleem met elke nabootsing van orgineel werk is, denk ik, wat Dick Lupoff in zijn boek over Edgar Rice Burroughs in de zestiger jaren heeft aangegeven:
De mate waarin de nabootsing alleen maar een verdubbeling van het werk van de oorspronkelijke schrijver is, maakt hem overbodig, en voor zover de nabootsing boven het oorspronkelijke werk uitgaat, doet het geen recht aan het orgineel.

Je kunt je voorstellen, dat Conan op een dag een kamer binnen gaat en een straalpistool vindt, naar buiten snelt en daar zijn vijanden afslacht, maar dan is het Conan niet meer. Je kunt er zeker van zijn, dat Robert E. Howard, als hij zichzelf niet doodgeschoten had op dertigjarige leeftijd, nooit die kant op gegaan zou zijn.
Ik weet niet wat ze met Conan gaan doen nu ik weg ben, en wie zou dat trouwens moeten beoordelen? In ieder geval zal het er voorlopig nog goed uitzien, zolang John Buscema en Ernie Chan Conan tekenen. Dat kan een boel verhullen. Ik weet dat het eerste verhaal dat ik niet gemaakt heb (117) veel fouten bevat, maar alleen de tijd zal leren hoe dat uitpakt. Ik heb in meer dan honderd deeltjes van de comicbookserie een zekere chronologie aangehouden. Dan duikt Conan plotseling in een ander land op. Dat was een fout in het verhaal van Andy Offutt, ook een Conanschrijver, dat ik toen bewerkt had, en dat is des te meer fout in een Conancomic. Zoiets is onmogelijk als je Howard leest. Zo heb ik het tenminste gelezen.

Natuurlijk zou ik Conan en Red Sonja en al het andere Howardmateriaal graag meegenomen hebben naar DC, want ik heb het gevoel dat Marvel het

niet langer verdient dat in bezit te hebben, sinds zij mij de volle verantwoordelijkheid als 'editor' ontnomen hebben. Ik ben er wel gelukkig mee, dat ik wel 10% blijf krijgen van de verkoop van Red Sonja-artikelen, buiten de comicbooks om. Tenslotte ben ik er verantwoordelijk voor geweest, dat deze figuur binnentrad in de wereld van Conan en ik heb haar weg gebaand naar andere gebieden. Ik ontdekte haar in een oud verhaal en liet Barry Smith haar tekenen in de Conanserie, maar ontwikkelde haar ook tot de hoofdfiguur van een eigen serie. Ik hoop van harte, dat Marvel haar beroemd genoeg maakt om een eigen tv-serie te krijgen, want ik kan de penningen best gebruiken!'

Voor het laatste verhaal dat Thomas voor Marvel maakte (115) schreef hij een afscheidswoordje. Het mocht niet geplaatst worden:
'Met dit speciale nummer vanwege het tienjarig bestaan van de Conanserie moet ik tot mijn spijt afscheid nemen van zowel Conan als Marvel. De laatste vijftien jaar zijn een feest geweest, en ik hou er van te denken, dat ik iets heb bijgedragen, niet alleen aan het Marvel Universum, maar ook aan die wonderlijke en gekke wereld van de comicbooks in het algemeen. Al die bladzijden Conan zijn misschien het meest bevredigend geweest van alle dingen, waaraan ik heb mogen werken'.

CONAN THE SYNDICATED
CONAN THE SYNDICATED
CONAN THE SYNDICATED

CONAN THE SYNDICATED
CONAN THE SYNDICATED
CONAN THE SYNDICATED
Copyright © Marvel Comics 1977

Koning Conan: Barbaarsheid is de natuurlijke staat van de mens

Als je de opdracht krijgt om als allereerste journalist een barbaar te interviewen, dan denk je eerst even goed na voor je die opdracht aanvaardt. En als die barbaar *Conan van Cimmeria is,* dan neem je behalve je bandrecorder ook maar een slagzwaard mee.
De tijd en de plaats die voor het interview waren gekozen, vielen samen met een bijzonder aktieve periode in de loopbaan van de barbaar. Conan is koning van *Aquilonia* geworden en zetelt in het koninklijk paleis van *Tarantia.* Zwaar bewapend en met het boekje *'Hoe zeg ik het in het Hyboriaans'* interviewde ik de zwartharige Cimmeriër in de Zaal der Gerechtigheid, in het centrum van het paleis.
Mijn bezoek kwam onverwacht (dankzij de slechte kommunikatie in Aquilonia), dus schiep mijn komst de nodige verwarring. Misschien kwam het door de problemen die ik had met de grammatika van het Hoog-Hyboriaans. Maar hoe dan ook, je hoort een koning niet even op de schouder te tikken om zijn aandacht te trekken.

Pardon, heer. Ik ben net aangekomen op een uiterst onkomfortabele en stoffige kameel, want in Vanaheim zeiden ze me dat ik de koning hier kon vinden.
(Verbaasd overeind springend, het zwaard hoog geheven). Niet in Vanaheim, maar in het Walhalla kun je gaan vertellen dat je Conan van Cimmeria hebt ontmoet!!
Heel fijn. Als u dat zwaard eventjes laat zakken, kan ik u 'n paar vraagjes stellen over uzelf voor ..eh... een kroniek over uw leven. (De koning kalmeert enigzins, gaat weer zitten en geeft met een grom zijn toestemming). Kunt u ons om te beginnen iets vertellen over Cimmeria?

Een droefgeestiger land heeft nooit bestaan, vol heuvels, met duistere wouden, onder hemelen die immer grauw zijn, terwijl de wind kil door de dalen loeit.
Ik veronderstel dat de mensen in zo'n ruig land wel gehard moeten zijn?
Wij zijn Cimmeriërs.
Juist ja. Ik heb begrepen dat u in uw jeugd slaaf bent geweest, maar dat u ontsnapt bent en daarna naar het zuiden gevlucht om in de meer beschaafde landen fortuin te zoeken als dief. U zult toen wel een gevaarlijk leven hebben geleid. Hoe hebt u dat overleefd?
Alles is mogelijk, als de wil geschraagd wordt door moed. Wat een ander kan, kan ik ook.
In die tijd zult u wel snel geleerd hebben hoe u moest overleven, hè?
Ik slaap steeds met scherp staal aan mijn zijde. Ik heb gezien hoe de dood een koning haalde temidden van een duizendkoppige menigte.
Tijdens een van uw avonturen als dief werd u door wachters gevangen genomen bij een poging een museum te beroven. Toen zij u ondervroegen werd u woedend toen zij u voorstelden uw kollega-dieven te verraden. Waar haalde u die trotse houding vandaan, terwijl u toch maar een gewone dief was?

Ik ben geen hond, om zo aangesproken te worden! Ieder die mij beledigt, kan direkt zijn voorvaderen in de hel gaan begroeten! Ik ben geen hondsvot; ik houd mij aan mijn woord.
In uw jeugd, maar ook later nog, hebt u vrijwel altijd met anderen samengewerkt. Waarom?
In eenheid ligt kracht besloten. Dat is wat de Aquilonische deserteurs ons vertelden, toen zij naar onze heuvels kwamen om een leger te lichten waarmee zij hun eigen land wilden binnenvallen.
Maar toch bent u als krijger zo geweldig dat u ook alleen wel zou kunnen overleven.
Als ik dat niet meer kan, is mijn tijd gekomen om te sterven. Maar nu krijg ik trek in een kruik wijn!
In het huis van de Rode Priester hebt u een aapachtig wezen overwonnen, een dienaar van Nabonides, dat Thak heette.
Hem acht ik hoog temidden van allen die ik de duisternis in heb gezonden en mijn vrouwen zullen hem bezingen.
En Nabonides zelf? Vertrouwde u die man echt, toen hij beloofde u en Murilo te helpen als u Thak kon verslaan, terwijl iedereen zei dat hij zo slecht was dat zelfs zijn bloed zwart was?
Houdt een priester ooit een belofte? Ik wil nog vele wegen bewandelen voor ik dezelfde weg ga als Nabonides. Zijn bloed bleek trouwens rood te zijn.
Later hebt u koningen en bandieten gediend als huursoldaat. Wat was dat voor een leven?

Heb jij ooit het geschitter van maliënkolders gezien in een sneeuwlandschap, of gewapende krijgers die over het ijs trekken? Toen ik met de huurlingen van *Corinthia* diende, dronken we de nacht weg in lieftallig gezelschap, en vochten we de hele dag – ja, het bloed gutste van onze zwaarden.

U hebt toen zeker veel buit vergaard?

In een burgeroorlog valt er altijd ruimschoots te plunderen.

Op een van uw rooftochten naar het hoge noorden ontmoette u de mooie Atali, de dochter van ijsreus Ymir. Dat was een erg spannend avontuur, maar een beetje te fantastisch om waar te kunnen zijn, vindt u ook niet?

Toch ben je zoals je hier zit voor mij niet reëler dan dat goudharige meisje dat naakt over de sneeuwvelden voor mij vluchtte.

Uw doorzettingsvermogen hebt u bij die jacht duidelijk getoond. Als ik nu eens een van vijanden was, die voor uw wraak vluchtte? Zou u me dan even vastberaden achterna zitten als toen met Atali, of speelde wellust toen ook een belangrijke rol?

Aan mij zou je nooit ontkomen! Laat mij in een hinderlaag lopen, en ik zal de hoofden van je stamgenoten aan je eigen voeten opstapelen! Verberg je voor mij, en ik zal de bergen uiteenscheuren om je te vinden! Ik zou je zelfs tot aan de poorten van de hel volgen!

Goed, goed, ik heb het al gesnapt! Zou u echt zo te werk gaan om al uw vijanden te vernietigen?

Het is beter een vijand op te zoeken dan zijn komst af te wachten.

Het is duidelijk dat u een man bent met een ongelofelijke kracht, een man die neemt wat hij wil en niemand betaalt.

Ik betaal met snijdend staal!

Oh ja, natuurlijk. En dat brengt ons op uw ongewone vermogen om allerlei soorten wapens te hanteren. Het is logisch dat een Cimmeriër goed kan omgaan met een bijl en een zwaard, maar u kunt ook goed met een speer en een boog overweg.

De boog beschouw ik nauwelijks als een mannelijk wapen, maar ik heb leren schieten van de Hyrkaniërs. Bij Crom, ik krijg weer dorst!

Ik kan me voorstellen dat u al die wapens zo goed mogelijk moet kunnen hanteren om u al die wezens die u tegen bent gekomen, van het lijf te houden.

THE HOUR IS LATE: AND, IN AN INNER CHAMBER OF THE BESIEGED CASTLE CRIMSON...
YOU'VE GOOD BEEF-CATTLE IN THIS GOD-FORSAKEN PLACE, MALTHOM, I'LL SAY THAT FOR YOU!
BUT, WHY SO GLUM? WE'RE AS GOOD AS 10,000 GOLD PIECES RICHER!
WITH MONEY LIKE THAT, YOU CAN REBUILD THIS CASTLE, AND SECURE YOUR POSITION HERE, EH?
I SUPPOSE SO
AS FOR ME, I'LL GATHER TOGETHER A BAND OF CUT-THROAT RUFFIANS AND FARE EAST IN QUEST OF SOME FAT CITY TO--
CROM, MAN-- HERE I AM BLATHERING AWAY LIKE [illegible] AND HARDLY A WORD FROM YOU! WHY?

Niet iedereen weet wat er allemaal voor monsters in deze wereld huizen.

Beschaafde mensen lachen daarom. Maar niemand kan mij uitleggen hoe *Zogar Sag* in staat was pythons en tijgers en luipaarden op te roepen uit de wildernis en hen aan zijn wil te onderwerpen. Zij zouden zeggen dat het een leugen is, als zij durfden! Zo gaat dat bij beschaafde mensen. Als zij iets niet kunnen verklaren met hun halfbakken wetenschap, weigeren zij het te geloven. Bij Crom, ik heb lang tussen jullie, beschaafde mensen, geleefd, maar toch begrijp ik niets van jullie. Barbaarsheid is de natuurlijke staat van de mensheid. Beschaving is onnatuurlijk. En barbaarsheid zal uiteindelijk triomferen.

Zogar Sag was niet de enige magiër tegen wie u hebt moeten vechten. Daar waren ook nog de Magiërs van Yimsha, Xaltotun en Thoth-Amon met de Ring, om er een paar te noemen. Hoe is het tegen mannen te vechten die over bovenmenselijke macht kunnen beschikken?

Als zij wilden strijden, dan was het mijn leven of het hunne. Maar ik wil met hen niets te maken hebben.

Is er dan helemaal niks waar u bang van bent?

Ja, de vervloekingen van de goden. Hen durf ik niet te na te komen. Sommige goden brengen ons rampen, andere steunen ons; dat zeggen de priesters tenminste. *Mitra* van de Hyboriërs moet een sterke god zijn, want zijn volk heeft overal ter wereld steden gebouwd. Maar zelfs de Hyboriërs vrezen *Set*. En *Bel*, de god der dieven, is een goede god. Toen ik nog een dief was in Zamora, heb ik veel van hem geleerd.

En uw eigen volk, de Cimmeriërs? Wat hebben zij voor goden?

De grootste is *Crom*. Hij bewoont de top van een machtige berg. Maar wat heeft het voor zin hem aan te roepen? Het laat hem koud of mensen leven of sterven. Het is beter te zwijgen dan zijn aandacht te trekken; dan zal hij verdoemenis brengen en geen voorspoed!

Hij is hard en liefdeloos, maar bij je geboorte blaast hij je de kracht in om andere mannen te kunnen verslaan. Wat moet men meer van een god verlangen? De godsdienst van mijn volk biedt weinig hoop voor dit leven of voor een later leven. In deze wereld strijden en lijden de mensen zonder doel, en zij vinden hun eigen genoegen in de waanzin van de oorlog. Als zij sterven, betreden hun zielen een grauw, nevelig land vol wolken en ijzi-

ge wind, om vreugdeloos door de eeuwigheid te dwalen.
Ik heb vele goden gekend. Hij die hun bestaan ontkent is even blind als hij die teveel op hen vertrouwt. Ik kijk niet voorbij de dood. Misschien ligt daarachter de leegte waarin de sceptische Nemediërs geloven, of Croms rijk van ijs en wind, of de sneeuwvlakte van het Walhalla van de Nordheimers. Ik weet het niet en het kan me niet schelen. Laat mij vurig leven, zolang ik leef. Laat ik mij de rijke smaak proeven van krachtig vlees en flonkerende wijn, de hete omhelzing van blanke armen, de waanzinnige extase van de strijd als stalen klingen flitsen en bliksemen. Dan ben ik tevreden! Laat geleerden en filosofen en priesters zich maar het hoofd breken over vraagstukken van werkelijkheid en illusie. Ik weet alleen dit: als het leven een illusie is, dan ben ik dat ook, en omdat ik dat dan ben, bestaat de illusie voor mij echt. Ik leef, ik brand van leven, ik bemin, ik dood, en ik ben tevreden. Ik denk slechts aan het leven! De doden zijn dood, en wat gebeurd is, is voorbij!

Op uw reizen hebt u ook vele vrouwen ontmoet. Welke houding hebt u in de loop der jaren tegenover hen en hun plaats in de samenleving ontwikkeld?

Daar wordt in vele landen verschillend over gedacht, maar mannen hoeven niet overal zwijnen te zijn. Ik ben Conan de Cimmeriër en ik leef bij de gratie van mijn zwaard. Maar ik ben geen hond die een vrouw in de klauwen van een schoft laat. En jouw soort noemt mij dan wel een rover, maar ik heb nooit een vrouw tegen haar wil genomen. De zeden verschillen van land tot land, maar als een man sterk genoeg is, kan hij een paar van zijn eigen gebruiken overal invoeren. En mij heeft nog niemand een zwakkeling genoemd!

Uw ruwe ridderlijkheid is wereldberoemd, maar toch kijkt u vooral met een praktisch oog naar vrouwen, is het niet?

Crom en al zijn duivels! Zelfs als de oceanen de aarde verzwelgen, weten vrouwen nog tijd te winnen voor jaloezie! Zelfs als de duivel haar op de hielen zit, zal een vrouw nog stoppen voor een spiegel om haar schoonheid te bewonderen!

Tja, dat spreekt voor zich. De verhalen over uw avonturen eindigen er altijd mee dat u zich in gezelschap van een of meer vrouwen bevindt. Hoe speelt u het toch steeds weer klaar om u van hen los te maken om nieuwe avonturen te beleven?

Ieder schip kan altijd nog wel een goede zeeman gebruiken. Bij Crom, al dat geklets... ik heb weer trek in wijn!

Nu bent u koning geworden, en is uw levensdroom dus uitgekomen. Hoe bevalt u dat?

Al die staatszaken zijn veel vermoeiender dan alle strijd die ik ooit in mijn leven geleverd heb. Ik ben geboren in de Cimmerische heuvels waar alleen barbaren wonen. Ik ben huurling geweest, boekanier, kozak en honderd andere dingen. Welke koning heeft ooit door zoveel landen gezworven, zoveel veldslagen geleverd, zo veel vrouwen bemind en zoveel buit vergaard als ik? Mijn droom is uitgekomen, maar ik heb niet ver genoeg gedroomd. Toen koning *Numedides* stierf, trok ik de kroon van zijn bebloede hoofd en daarmee had ik de laatste grens van mijn droom bereikt. Ik had mijzelf voorbereid op het *veroveren* van een kroon, niet op het *dragen* ervan. In de oude tijden vol vrijheid had ik genoeg aan een scherp zwaard en een rechte weg naar mijn vijanden. Nu is geen enkele weg meer recht en is mijn zwaard nutteloos geworden.

(Op dat moment kwam een hoveling Conan mededelen dat zijn aanwezigheid vereist was bij een staatsbanket. De koning gromde een verontschuldiging en stond op).

Tot besluit, is er nog iets dat u wilt van het leven? U bent al zoveel meer geweest en u hebt al zoveel meer gedaan dan wie ook ter wereld – wat wil Conan de Cimmeriër, koning van het machtigste rijk ter wereld, nog meer van het leven?

Geef mij een stevig zwaard en een sterke vijand om dat zwaard in te planten! Vervloekt! Waar is die verdomde wijnkelk gebleven?!

Onder mantelgeruis en wapengerinkel maakte Conan een einde aan het interview en schreed weg, op zoek naar de koninklijke wijnkroes.

Mediascene, 1977.

© Vertaling en bewerking: Rob van Eijck.

Door Rob van Eijck

The Hyborian Age: vergaarbak van romantische beschavingen

Volgens herhaalde mededelingen in de comics en magazines spelen de ruige avonturen van Conan de Cimmerische Barbaar zich af in *'The Hyborian Age'*, een tijdperk dat zich moet bevinden tussen het verzinken van het legendarische Atlantis en het begin van de geschiedenis van onze huidige beschaving. Een uiterst vage datering, die dan ook alle gelegenheid geeft tot het scheppen van fantasielanden en fantasievolkeren, nog afgezien van alle monsters en magische krachten die in een dergelijk onbestemd tijdperk de helden kunnen bedreigen.

Robert E. Howard, en na hem Roy Thomas, Barry Smith, John Buscema en al die andere tekenaars en schrijvers, hebben dus een fantasiewereld kunnen scheppen op dezelfde manier als – de vergelijking dringt zich onweerstaanbaar op – *Tolkien* heeft gedaan voor zijn *Lord of the Rings*. Maar waar Tolkien een wereld heeft geschapen waarin slechts enkele vage aanknopingspunten herinneren aan onze eigen wereld, hebben Howard c.s. het zich veel gemakkelijker gemaakt door volop te putten uit de bestaande geschiedenis van landen en volkeren. Zij hebben alle historische perioden en beschavingen die enigzins aanleiding geven tot romantisch mantelgefladder en wapengekletter op één grote hoop gegooid en daaruit de 'fiktieve' Hyborian Age van Conan gedestilleerd. En dus is in de kaart van Conans wereld zonder al te veel moeite de kaart herkenbaar van het huidige Europa, Azië en Afrika, maar met één grote handikap: *de Middellandse Zee ontbreekt*. Dit is niet helemaal logisch, omdat de meeste mensen die geloof hechten aan het bestaan van Atlantis – en hoogstwaarschijnlijk kunnen Howard c.s. tot die groep gerekend worden – aannemen dat de vloedgolven die Atlantis verzwolgen tegelijkertijd ook verantwoorderlijk waren voor het volstromen van de Middellandse Zee, misschien veroorzaakt door het smelten van het ijs aan het eind van de laatste IJstijd, zo'n 10.000 jaar voor Christus. Maar kennelijk is Howard van deze theorie geen aanhanger, want in zijn wereld bestaat de Middellandse Zee nog niet, terwijl Atlantis reeds geruime tijd verzonken is.

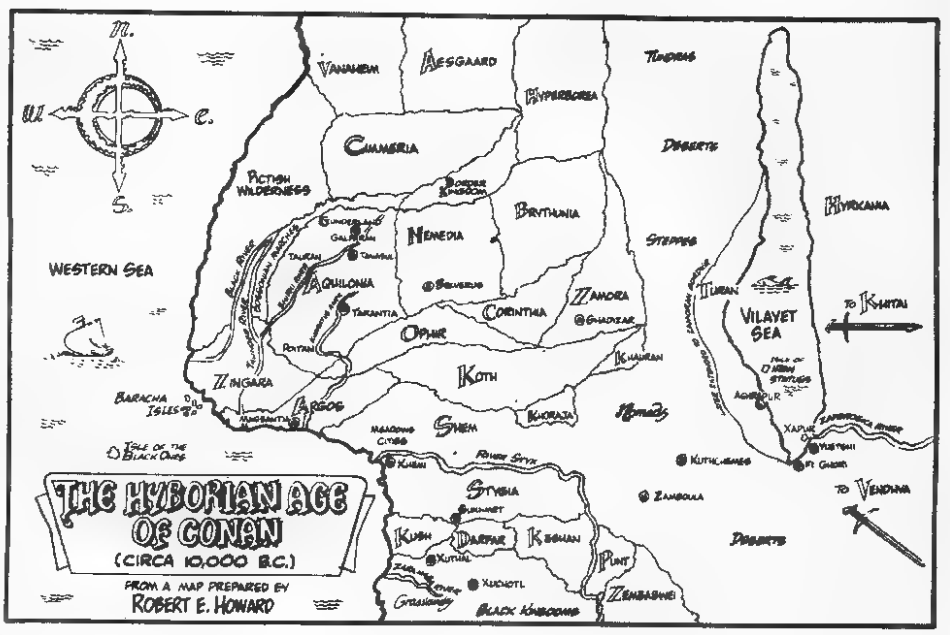

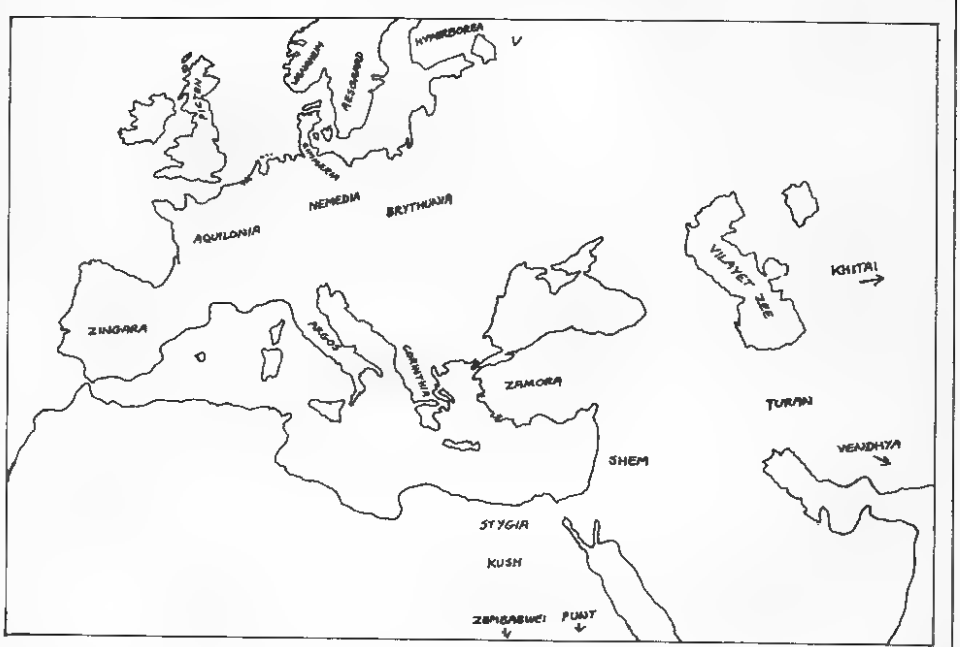

Het ontbreken van de Middellandse Zee bemoeilijkt de vergelijking van Conans wereld met de onze in zekere mate, maar niet onoverkomelijk, want een aantal namen van volkeren, landen en steden van Conans wereld klinkt ons bekend in de oren en bovendien hebben we de beschikking over visuele aspekten als het uiterlijk van de verschillende volkeren, de architektuur, de godenwereld, de kleding en de wapenuitrustingen, ter ondersteuning van onze vermoedens. Laten we een greep doen uit de namen en de belangrijkste aanknopingspunten op een rij zeten: *Corinthia* verwijst naar Corinthe en zal dus Griekenland zijn; maar ook *Argos* was een Griekse stad en dat schept dus een probleem; *Vanaheim* en *Aesgaard* moeten afgeleid zijn van de Skandinavische godengroepen Vanen en Asen en hun respektievelijke behuizing; de Picten *('Pictish Wilderness')* waren vroeger de bewoners van Schot-

land en omstreken; *Kush* is de oude naam van Nubië, ten zuiden van Egypte, en *Punt* was een gebied voorbij de Rode Zee waarmee de Egyptenaren handel dreven; *Shem* zou een verwijzing kunnen zijn naar de Semieten, die het grootste deel van het Midden-Oosten bevolkten; *Khitai* levert geen problemen op voor wie bekend is met de oude naam van China, Cathay; en ook de naam *Zembabwei* levert sinds de recente naamswijziging van het vroegere Rhodesië evenmin moeilijkheden op.

Als we nu met behulp van deze aanknopingspunten een vergelijking proberen te maken van de kaart van de Hyborian Age met die van onze eigen tijd, doemen er toch weer problemen op. Voor Vanaheim en Aesgaard kunnen we tamelijk veilig *Noorwegen* en *Zweden* invullen, wat Conans eigen Cimmeria tot *Denemarken* zou maken, zeker als we de Pictish Wilderness omdopen in *Groot-Brittannië*. Hier duikt echter de moeilijkheid op dat er in de geschiedenis wel degelijk Cimmeriërs hebben bestaan; maar dit volk is in de 8e en 7e eeuw v. C. vanuit de Zwarte Zee-gebieden Mesopotamië en Klein-Azië binnengevallen en die gebieden liggen nu niet direkt in de buurt van Denemarken. Maar misschien heeft Howard de Germaanse Kimbren op het oog gehad, die inderdaad uit Denemarken en omstreken afkomstig waren.
Voor Corinthia zouden we *Griekenland* kunnen invullen en voor Argos misschien, op grond van de ligging en van de kleding en bewapening van zijn inwoners, *Rome* en *Italië*. Khitai bevindt zich ver in oostelijke richting, dus dat is wel in orde. Maar Shem als *Midden-Oosten* en Stygia als *Egypte* (zonder enige twijfel af te leiden uit kleding, bouwwerken, goden e.d.) liggen er, samen met Kush en Punt zuidelijker in Afrika, een beetje uit het lood geslagen bij. Het lijkt alsof Afrika door het ontbreken van de Middellandse Zee in een andere hoek ten opzichte van Europa staat dan in werkelijkheid het geval is. Als we Afrika en het Midden-Oosten een kwart slag draaien, vallen de betreffende landen beter op hun plaats.
Met de nu verkregen gegevens kunnen we de kaart verder afwerken. Aquilonia wordt *Frankrijk* (Aquitanië was een belangrijk deel van het Frankische Rijk), Zingara wordt *Spanje* (de kleding van de bewoners wijst daar ook op), Nemedia moet dan *Duitsland* zijn en Brythunia ongeveer *Polen,* hoewel

voor beide laatste gissingen nauwelijks aanwijzingen te vinden zijn. Voor Zamora zouden we *Turkije* kunnen invullen, en Turan, waar een groot deel van Conans avonturen zich afspeelt, wordt *Perzië;* dit wordt visueel sterk ondersteund, en de naam zou een samentrekking van Iran en Teheran kunnen zijn. Verder naar het oosten wonen Kozakken, wat voor zichzelf spreekt, en ten zuidoosten van Turan ligt Vendhya, dat met steun van uiterlijk en namen der inwoners tot *India* bestempeld kan worden. De enige binnenzee die op grond van deze gissingen in aanmerking komt voor de Vilayet Zee is de *Kaspische,* hoewel ook deze weer enigzins uit de richting is geslagen.

Daarmee is de kaart van de Hyborian Age in grote lijnen geplaatst in die van de bestaande wereld; weliswaar een hier en daar uitgerekte en verwrongen kaart, maar toch herkenbaar. En uit deze kaart blijkt dat Howard c.s. geen geheel eigen fantasiewereld heeft geschapen, maar uit de bestaande historie heeft geput en daaruit die volkeren en beschavingen heeft bijeengegaard die het meest tot de verbeelding spreken. Al deze volkeren heeft hij uit hun eigen tijd gelicht en hen, met geringe veranderingen, op één grote hoop gegooid in zijn Hyborian Age, om op deze wijze een romantisch fantasie-dekor te scheppen, dat een barbaar als Conan de Cimmeriër waardig is. ■

Conan-Bibliografie

Door Joan van der Wyck

1. Conan the Barbarian

Roy Thomas/Barry Smith: 1.1, 1.3, 1.7, 1.9, 1.11, 1.12, 1.14, 1.16, 1.19-1.22, 1.24.
Roy Thomas/Barry Smith & Sal Buscema: 1.2, 1.4, 1.6, 1.10, 1.13, 1.15.
Roy Thomas/Barry Smith & Frank Giacoia: 1.5.
Roy Thomas/Barry Smith, Tom Sutton & Tom Palmer: 1.8.
Roy Thomas/Gil Kane: 1.17, 1.18.
Roy Thomas/Barry Smith, Sal Buscema, Dan Adkins & Stone: 1.23.
Roy Thomas/John Buscema: 1.25, 1.38, 1.39, 1.44, 1.45, 1.48, 1.54-1.56, 1.58-1.63, 1.65-1.68, 1.70, 1.72, 1.73, 1.84.
Roy Thomas/John Buscema & Ernie Chan (Chua): 1.26-1.36, 1.41-1.43, 1.71, 1.74-1.77, 1.85, 1.86, 1.88-1.91, 1.93-1.115
Roy Thomas/Neal Adams: 1.37.
Roy Thomas/Rich Buckler & Ernie Chan: 1.40.
Roy Thomas/John Buscema & Joe Sinnott: 1.46.
Roy Thomas/John Buscema & Dan Adkins: 1.47.
Roy Thomas/John Buscema & Dick Giordano: 1.49-1.51.
Roy Thomas/John Buscema & Tom Palmer: 1.52.
Roy Thomas/John Buscema & Frank Springer: 1.53.
Roy Thomas/Mike Ploog: 1.57.
Roy Thomas/Jim Starlin & Al Milgrom: 1.64.
Roy Thomas/Val Mayerik: 1.69.
Roy Thomas/John Buscema & Pablo Marcos: 1.78.
Roy Thomas/Howard Chaykin & Ernie Chan: 1.79-1.83.
Roy Thomas/Tony Dezuniga: 1.87.
Roy Thomas/Sal Buscema & Ernie Chan: 1.92.
Len Wein/John Buscema & Neil Adams: 1.116.
Larry Hama/John Buscema & Ernie Chan: 1.117.
J. M. de Matteis/John Buscema & Ernie Chan: 1.118.
J. M. de Matteis/John Buscema & Bob McLeod: 1.119-1.123.

1.1	The Coming of Conan!	1970
1.2	Lair of the beast-men!	1970
1.3	The twilight of the grim grey god!	1971
1.4	The tower of the elephant!	1971
1.5	Zukala's daughter	1971
1.6	Devil-wings over Shadizar	1971
1.7	The lurker within!	1971
1.8	The keepers of the crypt	1971
1.9	The garden of fear	1971
1.10	Beware the wrath of Anu!	1971
1.11	Rogues in the house (+ The talons of Thak)	1971
1.12	The dweller in the dark	1971
1.13	Web of the spider-god	1972
1.14	A sword called Stormbringer!	1972
1.15	The green empress of Melniboné	1972
1.16	The frostgiant's daughter (gekuiste herdruk van 2.1 + één extra pag.)	1972
1.17	The gods of Bal-Sagoth	1972
1.18	The thing in the temple!	1972
1.19	Hawks from the sea!	1972
1.20	The black hound of vengeance!	1972
1.21	The monster of the monoliths!	1972
1.22	The coming of Conan! (= 1.1)	1973
1.23	The shadow of the Vulture!	1973
1.24	The song of Red Sonja	1973
1.25	The mirrors of Kharam Akkad	1973
1.26	The hour of the griffin!	1973
1.27	The blood of Bel-Hissar!	1973
1.28	Moon of Zembabwei!	1973
1.29	Two against Turan!	1973
1.30	The hand of Nergal!	1973
1.31	The shadow in the tomb!	1973
1.32	Flame winds of lost Khitai!	1973
1.33	Dead and 7 wizards!	1973
1.34	The temptress in the tower of flame!	1974
1.35	The hellspawn of Kara-Shehr	1974
1.36	Beware the Hyrkanians bearing gifts...!	1974
1.37	The curse of the golden skull!	1974
1.38	The warrior and the were-woman	1974
1.39	The dragon from the inland sea!	1974
1.40	The fiend from the forgotten city	1974
1.41	The garden of death and life!	1974
1.42	Night of the gargoyle!	1974
1.43	Tower of blood	1974
1.44	Of flame and the fiend!	1974
1.45	The last ballad of Laza-Lanti	1974
1.46	The curse of the conjurer!	1975
1.47	Goblins in the moonlight!	1975
1.48	The rats dance at Ravengard!	1975
1.49	Wolf-woman!	1975
1.50	The dweller in the pool!	1975
1.51	Man born of demon!	1975
1.52	The alcar and the scorpion!	1975
1.53	Brothers of the blade!	1975
1.54	The oracle of Ophir!	1975
1.55	A shadow on the land!	1975
1.56	The strange high tower in the mist!	1975
1.57	Incident in Argos!	1975
1.58	Queen of the Black Coast!	1976
1.59	The ballad of Bêlit!	1976
1.60	Riders of the river-dragons	1976
1.61	On the track of the she-pirate!	1976
1.62	Lord of the lions!	1976
1.63	Death among the ruins!	1976
1.64	The secret of Skull River! (2.5)	1976
1.65	Fiends of the feathered serpent!	1976
1.66	Daggers and death-gods!	1976
1.67	Talons of the man-tiger!	1976
1.68	Of once and future kings!	1976
1.69	The demon out of the deep!	1977
1.70	The city in the storm!	1977
1.71	The secret of Ashtoreth!	1977
1.72	Vengeance in Asgalun	1977
1.73	He who waits... in the well of Skelos!	1977

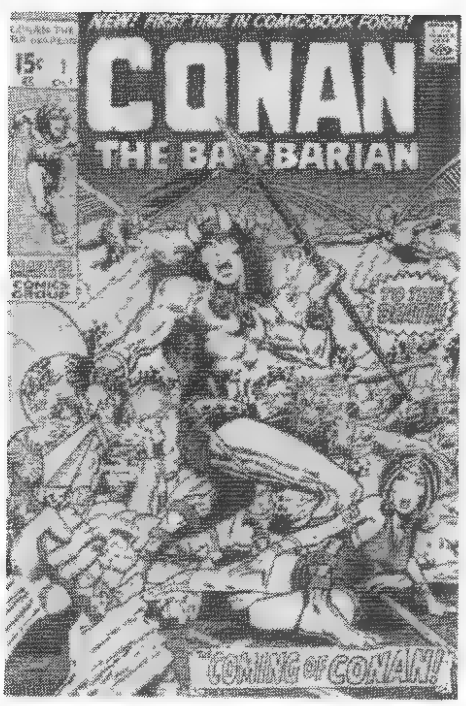

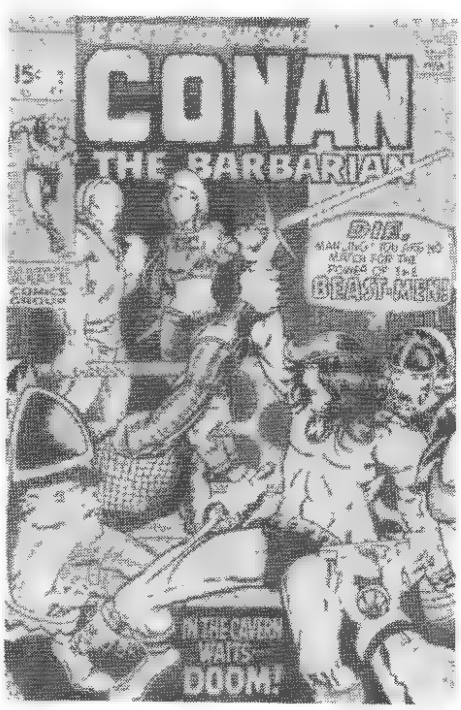

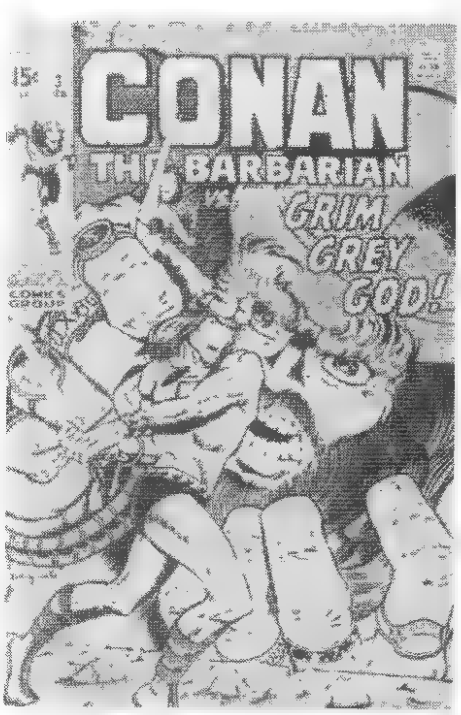

1.74	The battle at the Black Walls!	1977
1.75	The Hawk-riders of Harakht!	1977
1.76	Swordless in Stygia	1977
1.77	When giants walk the earth!	1977
1.78	Curse of the undead-man (= 4.1a)	1977
1.79	The lost valley of Iskander!	1977
1.80	Trial by combat!	1977
1.81	The eye of the serpent	1977
1.82	The sorceress of the swamp!	1978
1.83	The dance of the skull!	1978
1.84	Two against the hawk-city!	1978
1.85	Of swordsmen and sorceress!	1978
1.86	The devourer of the dead!	1978
1.87	Demons at the summit! (= 4.3b hertekend)	1978
1.88	The queen and the corsairs!	1978
1.89	The sword and the serpent!	1978
1.90	The diadem of the giant-kings!	1978
1.91	Savage doings in Shem!	1978
1.92	The thing in the crypt!	1978
1.93	Of rage and revenge!	1978
1.94	The beast-king of Abombi!	1979
1.95	The return of Amra!	1979
1.96	The long night of fang and talon! (part one)	1979
1.97	The long night of fang and talon! (part two)	1979
1.98	Sea-woman!	1979
1.99	Devil-crabs of the dark cliffs!	1979
1.100	Death on the Black Coast!	1979
1.101	The devil has many legs!	1979
1.102	The men who drink blood!	1979
1.103	Bride of the vampire!	1979
1.104	The vale of lost women!	1979
1.105	Whispering shadows!	1979
1.106	Chaos in the land called Kush!	1980
1.107	Demon of the night!	1980
1.108	The moon-eaters of Darfar!	1980
1.109	Sons of the bear god!	1980
1.110	Beware the bear of heaven!	1980
1.111	Cimmerian... against a city!	1980
1.112	Buryat besieged!	1980
1.113	A devil in the family!	1980
1.114	The shadow of the beast!	1980
1.115	A war of wizards!	1980
1.116	Crawler in the mist!	1980
1.117	The corridor of... Mullah-Kajar	1980
1.118	Valley of forever night	1981
1.119	The voice of one long gone	1981
1.120	The hand of Erlik!	1981
1.121	The price of perfection	1981
1.122	The city where time stood still	1981
1.123	The horror beneath the hills!	1981

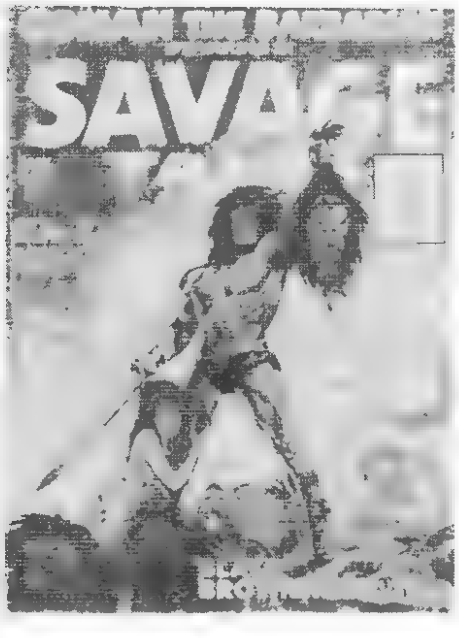

2. Savage Tales

Roy Thomas/Barry Smith: 2.1-2.3, 2.4b.
Roy Thomas/Gil Kane & Neal Adams: 2.4a.
Roy Thomas/Jim Starlin & Al Milgrom: 2.5.

2.1	The frostgiant's daughter	1971
2.2	Red Nails (deel 1)	1973
2.3	a. The lurker from the catacombs (red nails deel 2)	1974
	b. He comes from the dark (red nails deel 3)	
2.4	a. Night of the dark god	1974
	b. The dweller in the dark (= 1.12)	
2.5	The secret of Skull River!	1974

3. King-size annual!

Roy Thomas/Barry Smith & Sal Buscema: 3.1.
Roy Thomas/John Buscema & Yong Montano: prologue 3.2.
Roy Thomas/Vicente Alcazar & Yong Montano: 3.2.
Roy Thomas/John Buscema & Pablo Marcos: 3.3.
Roy Thomas/John Buscema & Ernie Chan: 3.4, 3.5.

3.1	a. Lair of the beast-men! (= 1.2)	1973
	b. The tower of the elephant! (= 1.4)	
3.2	The phoenix on the sword!	1976
3.3	At the mountain of the moon-god (= 4.3a)	1977
3.4	The return of the conqueror!	1978
3.5	Bride of the conqueror	1979

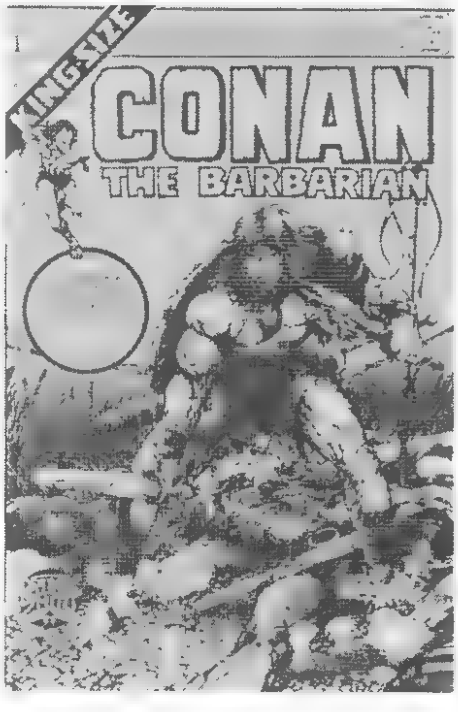

4. The savage sword of Conan the barbarian

Roy Thomas/John Buscema & Pablo Marcos: 4.1a, 4.3a.
Roy Thomas/Barry Smith: 4.1b
Roy Thomas/John Buscema & Alfredo Alcala: 4.2, 4.4, 4.7, 4.12, 4.15-4.20, 4.23, 4.24, 4.28, 4.36.
Roy Thomas/Tony Dezuniga: 4.3b
Roy Thomas/John Buscema & the tribe: 4.5, 4.10
Roy Thomas/Sonny Trinidad: 4.6a
Roy Thomas/Alex Nino: 4.6b
Roy Thomas/Tim Conrad: 4.8a
Roy Thomas/Jess Jodloman: 4.8b
Roy Thomas/Gil Kane & Yong Montano: 4.8c
Roy Thomas/Pablo Marcos: 4.9
Roy Thomas/John Buscema & Yong Montano: 4.11
Roy Thomas/Gil Kane, Ralph Reese & Dan Adkins: 4.13
Roy Thomas/Neal Adams & the trible: 4.14
Roy Thomas/John Buscema & Sonny Trinidad: 4.21, 4.22
Roy Thomas/Dick Giordano: 4.25
Roy Thomas/John Buscema & Tony Dezuniga: 4.26, 4.27, 4.31, 4.32, 4.38, 4.40-4.43, 4.45, 4.49-4.52, 4.56-4.58.
Roy Thomas/Ernie Chan: 4.29, 4.35
Roy Thomas/Frank Brunner: 4.30
Roy Thomas/Gene Colan & Pablo Marcos: 4.33
Roy Thomas/Carmine Infantino & Alfredo Alcala: 4.34
Roy Thomas/Sal Buscema & Rudy Nebres: 4:37
Roy Thomas/Sal Buscema & Tony Dezuniga: 4.39, 4.44
Roy Thomas/Ernie Colon & Tony Dezuniga: 4.46
Roy Thomas/Gil Kane, John Buscema & Joe Rubinstein: 4.47
Roy Thomas/John Buscema & Klaus Janson: 4.48
Roy Thomas/John Buscema & Rudy Nebres: 4.53
Roy Thomas/John Buscema & Ricardo Villamonte: 4.54, 4.55
Roy Thomas/Mike Vosburg & Alfredo Alcala: 4.59
Roy Thomas/John Buscema & Danny Bulanadi: 4.60
Michael Fleisher/John Buscema: 4.61
Michael Fleisher/John Buscema & Ernie Chan: 4.62
Michael Fleisher/John Buscema, Tom Palmer & Bob McLeod: 4.63
Bruce Jones/John Buscema & Ernie Chan: 4.64
Michael Fleisher/Gil Kane: 4.65

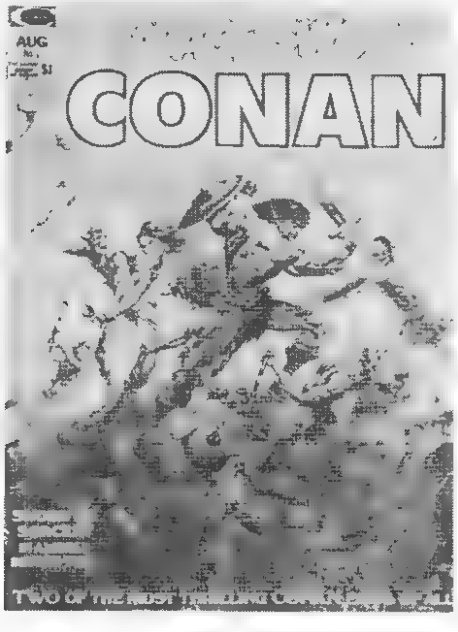

4.1	a. Curse of the undead-man	1974
	b. The frostgiant's daughter (= 2.1 + één extra pagina)	
4.2	Black colossus	1974
4.3	a. At the mountain of the moon-god	1974
	b. Demons of the summit	

4.4	Iron shadows in the moon	1975
4.5	A witch shall be born	1975
4.6	a. The sleeper beneath the sands b. People of the dark	1975
4.7	The citadel at the center of time	1975
4.8	a. The forever phial b. Death song of Conan the Cimmerian c. Corsairs against Stygia	1975
4.9	The Curse of the cat-goddess	1975
4.10	Conan the conqueror	1976
4.11	The abode of the damned	1976
4.12	The haunters of Castle Crimson	1976
4.13	a. The gods of Bal-Sagoth (= 1.17) b. The thing in the temple (= 1.18)	1976
4.14	Shadows in Zamboula	1976
4.15	The devil in iron	1976
4.16	The people of the black circle	1976
4.17	On to Yimsha	1977
4.18	The battle of the towers	1977
4.19	Vengeance in Vendhya	1977
4.20	The slithering shadow	1977
4.21	The horror from the red tower	1977
4.22	The pool of the black one	1977
4.23	Torrent of doom	1977
4.24	The tower of the elephant	1977
4.25	Jewels of Gwahlur!	1977
4.26	Beyond the black river	1978
4.27	The children of Jhebbal Sag	1978
4.28	The blood of the gods	1978
4.29	Child of sorcery	1978
4.30	The scarlet citadel	1978
4.31	The flame knife	1978
4.32	The ghouls of Yanaidar	1978
4.33	The curse of the monolith	1978
4.34	The lair of the ice worm	1978
4.35	Black tears	1978
4.36	Hawks over Shem	1978
4.37	Sons of the white wolf	1979
4.38	The road of the eagles	1979
4.39	Legions of the dead	1979
4.40	A dream of blood	1979
4.41	The quest for the cobra crown	1979
4.42	The devil-tree of Gamburu	1979
4.43	King Thot-Amon	1979
4.44	The star of Khorala	1979
4.45	The gem in the tower	1979
4.46	Moon of blood	1979
4.47	The treasure of Tranicos	1979
4.48	A wind blows from Stygia	1980
4.49	When madness wears the crown	1980
4.50	Swords across the alimane	1980
4.51	Satyrs' blood	1980
4.52	Conan the liberator	1980
4.53	The sorcerer and the soul	1980
4.54	The stalker amid the sands	1980
4.55	Black lotus and yellow death	1980
4.56	The sword of Skelos	1980
4.57	The eye of Erlik	1980
4.58	For the throne of Zamboula	1980
4.59	The city of skulls	1980
4.60	The ivory goddess	1981
4.61	The wizard fiend of Zingara!	1981
4.62	The temple of the tiger!	1981
4.63	Moat of blood!	1981
4.64	The children of Rhan	1981
4.65	The fangs of the serpent!	1981

5. Giant-size

Roy Thomas/Gil Kane & Tom Sutton: 5.1a, 5.2a, 5.3a
Roy Thomas/Barry Smith: 5.1b, 5.4b, 5.5a
Roy Thomas/Barry Smith & Frank Giacoia: 5.2b
Roy Thomas/Barry Smith & Sal Buscema: 5.3b, 5.5b
Roy Thomas/Gil Kane: 5.4a

5.1	a. The hour of the dragon b. The twilight of the grim grey god! (– 1.3)	1974
5.2	a. Conan bound! b. Zukala's daughter (= 1.5)	1974
5.3	a. To Tarantia... and the tower! b. Devil-wings over Shadizar (= 1.6)	1975
5.4	a. Sword of the south! b. The lurker within! (– 1.7)	1975
5.5	a. A sword called Stormbringer! (= 1.14) b. The green empress of Melniboné (1.15)	1975

6. Marvel treasury edition

Roy Thomas/Barry Smith: 6.1, 6.2a
Roy Thomas/Gil Kane, Neal Adams, Pablo Marcos & Vince Colleta: 6.2b
Roy Thomas/John Buscema & Alfredo Alcala: 6.2c, 6.3a
Roy Thomas/Alex Nino: 6.3b
Roy Thomas/John Buscema & the trible: 6.4a
Roy Thomas/John Buscema: 6.4b

6.1	a. Rogues in the house (+ The talons of Thak) (= 1.11)	1975

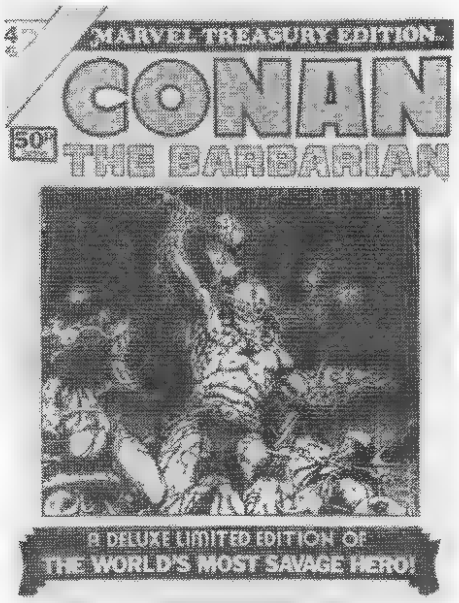

	b. Red Nails (+ The lurker from the catacombs + He comes from the dark) (=2.2 & 2.3)	
6.2	a. The song of Red Sonja (= 1.24) b. Night of the dark god (= 2.4a) c. Black colossus (= 4.2)	1977
6.3	a. Iron shadows in the moon (= 4.4) b. People of the dark (= 4.6b)	1978
6.4	a. A witch shall be born (= 4.5) b. The sword and the sorcerer (eerste krantestrip)	1979

7. Super annual issue (the savage sword of Conan the barbarian)

Roy Thomas/Barry Smith & Sal Buscema: 7.1

7.1	a. Beware the wrath of Anu! (= 1.10) b. Web of the spider-god (= 1.13)	1975

8. Marvel comics super special

Roy Thomas/John Buscema & Alfredo Alcala: 8.1
Roy Thomas/John Buscema & Tony Dezuniga: 8.2

8.1	Revenge of the barbarian	1977
8.2	The trail of the bloodstained god	1978

9. Conan the barbarian

(opnieuw gelay-out) Zie voor tekenaars en schrijvers serie 1

9.1	Conan the barbarian(: The coming of Conan! (= 1.1) + Lair of the beastmen! (– 1.2) + The twilight of the grim grey god! (= 1.3))	1978
9.2	Conan the barbarian(: The tower of the elephant! (= 1.4) + Zukala's daughter (= 1.5) + Devil-wings over Shadizar (= 1.6))	1978
9.3	Conan the barbarian(: The lurker within! (= 1.7) + The keepers of the crypt (= 1.8) + The garden of fear! (= 1.9))	1978
9.4	Conan the barbarian(: beware the wrath of Anu! (= 1.10) + Rogues in the house (+ The talons of Thak) (= 1.11))	1978
9.5	Conan the barbarian(: The dweller in the dark (= 1.12) + Web of spider-god (– 1.13) + The frostgiant's daughter (= 1.16))	1978
9.6	Conan the barbarian(: A sword called Strombringer! (= 1.14) + The green empress of Melniboné (– 1.15))	1979

10. What if...?

Roy Thomas/John Buscema & Ernie Chan: 10.1

10.1	What if Conan the barbarian walked the earth today?	1979

11. King Conan

Roy Thomas/John Buscema: 11.1, 11.3
Roy Thomas/John Buscema & Ernie Chan: 11.2

Roy Thomas/John Buscema & Danny Bulanadi: 11.4, 11.5

11.1	The witch of the mists	1980
11.2	The black sphinx of Nebthu	1980
11.3	Red moon of Zembabwei!	1080
11.4	Shadows in the skull!	1980
11.5	The ring of Rakhamon!	1981

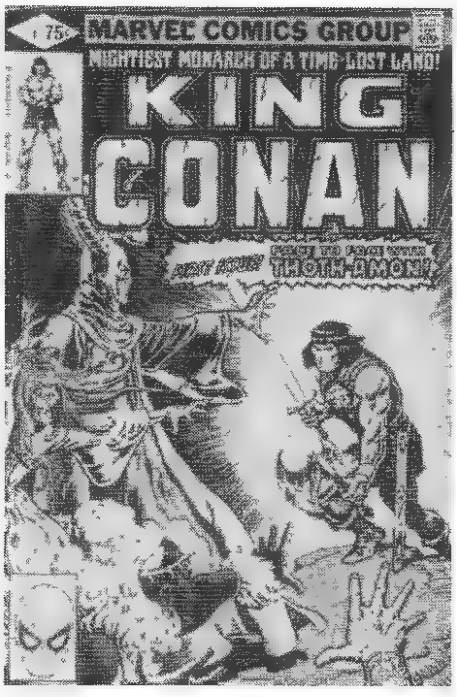

Nederlandse Conan uitgaven

1.1 Conan de barbaar(; De demonen (= 1.1) + Het rijk van de mensapen (= 1.2) + De schemerwereld van de grijze god (= 1.3) + De toren van de olifant (= 1.4) + In de klauwen van de tijgerin (= 1.5) + Het slangemonster van Stygia! (= 1.7) + De gouden wachters (= 1.8) + De stier Anu (= 1.10) + Ploerten in huis (+ De klauwen van Thak) (= 1.11 min één pagina)) 1979

1.2 Conan de barbaar(: Duivelsvleugels boven Shadizar (= 1.6) + De tuin der angsten (= 1.9) + Het web van de spinnegod (= 1.13) + Het zwaard 'Strombrenger'! (= 1.14) + De groene heerseres van Melnibone (= 1.15) + De zwarte hond der wrake (= 1.20) + Het monster van de monolithen! (= 1.21) + De schaduw van de Gier (= 1.23) + De goden van Bal-Sagoth (= 1.17)) 1979

1.3 Conan de barbaar(: De dochter van de ijsreus (1.16) + De zeehaviken (= 1.19) + Het lied van Rode Sonja (= 1.24) + De spiegels van Kharam-Akkad (= 1.25) + Het uur van de griffioen (= 1.26) + De bloedsteen van Bel-Hissar! (= 1.27) + De god van Zembabwei! (= 1.28) + Dubbelspel in Turan! (= 1.29)) 1979

1.4 Conan de barbaar(: De hand van Nergal (= 1.30) + De schaduw in de tombe (= 1.31) + De vuurwinden van Khitai (= 1.32) + De 7 magiërs en de dood (= 1.33) + Verleiding in de vlammentoren (= 1.34) + Het hellegebroed van Kara-Shehr (= 1.35) + Pas op voor geschenken uit Hyrkanië! (= 1.36) + (Het gouden skelet) + De vloek van de gouden schedel (= 1.37)) 1980

2.1 De vallei der vampiers (= 4.38) 1979

2.2 De zonen van de witte wolf (= 4.37) 1979

2.3 De droom van het bloed (= 4.40 + voorkant van 4.39) 1980

2.4 Slaaf van de amazonekoningin (= 4.41) 1980

2.5 De duivelsbomen van Gamburu (= 4.42) 1980

2.6 Koning Thot Amon! (= 4.43) 1981

2.7 De ster van Khorala (= 4.44) 1981

2.8 De toren van Siptah (= 4.45 + nieuwe voorkant) 1981

3.1 Conan de barbaar(: De demonen (= 1.1 min drie pagina's) + Het rijk van de mensapen (= 1.2 min drie pagina's)) 1981

3.2 Conan de barbaar(: De schemerwereld van de grijze god (= 1.3 min vier pagina's) + De toren van de olifant (= 1.4 min drie pagina's)) 1981

3.3 Conan de barbaar(: In de klauwen van de tijgerin (= 1.5 min twee pagina's) + De gouden wachters (= 1.8 min vier pagina's)) 1981

3.4 Conan de barbaar(: Het monster van de Rode Priester (= 1.11 min twee pagina's)) 1981

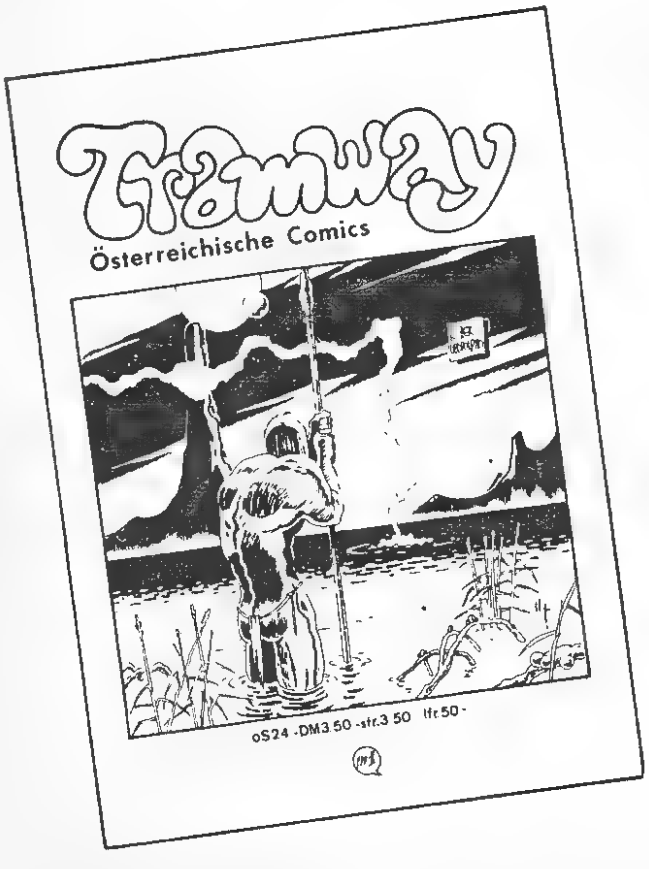

Österreich hat in Sachen Comic-Literatur keine große Tradition, dafür aber viele gute, junge Comic-Künstler.

Die besten davon sind vertreten in **TRAMWAY**, einem Comic-Magazin, das ausschließlich **Comics aus Österreich präsentiert.**

Machen Sie den Versuch und tauchen Sie ein in die Welt der österreichischen Comics. Ein Probeexemplar gibt es für öS 24,-/DM 3,50, ein Abo für 4 Ausgaben kostet öS 80,-/DM 12,-. Bestellen Sie bitte bei unten stehender Adresse und überweisen Sie den entsprechenden Betrag auf unser Wiener Postscheckkto. Nr. 1313.583

COMIC FORUM, Offenes Fach 125, A-1013 Wien

Boeken

Door Martijn Daalder

Delgadito: een Haags moralistisch indianenverhaal

Iedere kleine uitgever in Nederland heeft tegenwoordig een eigen stertekenaar, veelal een debutant die met veel ophef naar voren wordt geschoven. Uitgeverij Panda heeft hem in de gedaante van Paul Teng, die geafficheerd wordt als de ontdekking van de jaren '80. En vanwege het feit dat Teng debuteert met een indianenverhaal wordt meteen een vergelijking getrokken met Jean Giraud. Absurd want de meest opvallende prestatie van Teng is dat hij zijn album Delgadito siert met een der slechtste covers van dit nog jonge decennium. Een vergelijking met de pasfoto van Teng, die op de achterkant van het album prijkt, leert ons dat hij geprobeerd heeft zichzelf te portretteren.

De achterkant van het boek 'De keuze van de adelaar' vertelt ons nog meer. Teng heeft zich van jongsaf voor strips en indianen geïnteresseerd en een combinatie van beide hobby's lag dus voor de hand.

Terzake: Delgadito is een indianenstrip van het zuiverste water. De titelrol wordt vervuld door een jonge Apache, opgevoed door de blanken, die aan het begin van het verhaal terugkeert naar zijn volk. Daar wacht hem een schamel overblijfsel van de eens zo trotse Nedni-Apachenstam.

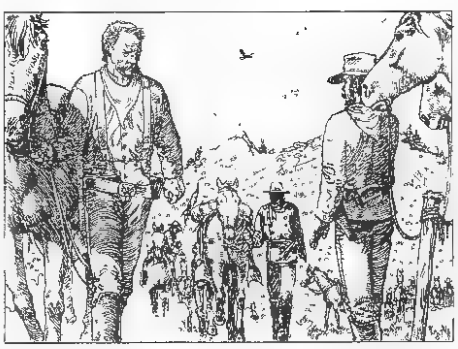

Mooiste plaatje

Delgidato helpt zijn stam te ontsnappen aan de bloeddorstige blanke overheerser maar het is onduidelijk wat hem hiertoe beweegt en wantrouwen is zijn dank. Het raadsel wordt al halverwege opgelost. Delgadito is niets meer dan een ordinaire huurmoordenaar die probeert de schuld van zijn misdaad in de schoenen van de stam te schuiven. Maar goedheid en recht overwint: de manitoe grijpt in. Een deus ex machina in de vorm van een visioen brengt onze jonge held op onbegrijpelijke wijze nog net op het goede pad!

Een dergelijk knullige ontknoping kán gewoon niet meer in een moderne indianenstrip. Per slot van rekening heeft Europa met redelijke tot goede cowboy/indianenstrips als Blueberry, Jonathan Cartland, Comanche en McCoy al een aardige traditie opgebouwd. Teng prijst zich bij voorbaat al uit de markt door de strijd aan te binden met dergelijke concurrenten terwijl hij wordt gehinderd door zijn moraliserende opstelling ten opzichte van dit thema.

Veel ernstiger is dat het verhaal niet loopt. Enerzijds wordt de lezer geconfronteerd met grote hoeveelheden slecht geletterde tekst en anderzijds tekent Teng bijzonder wisselvallig. Hij is bijvoorbeeld niet in staat gezichten emotionele expressie mee te geven. Het gevolg is dat hij meer tekst nodig heeft om alles te verklaren. Toch zijn er hier en daar mooie plaatjes in een stijl die vooral door Giraud en Manara is geïnspireerd. Bij de zeldzame positieve uitschieters wordt de gelijkenis met de grote voorbeelden echter meer dan verdacht.

Een eigen stijl komt dan ook niet naar voren. Teng is niet in staat om zijn onpersoonlijke manier van tekenen op

DAT HEB JE AL EERDER GEZEGD..EN IK TWIJFEL NIET AAN JE MACHT, MAAR IK MAAK ME TOCH ONGERUST!
GELOOF ME, GUARA! DE VOORTEKENEN BEDRIEGEN ZELDEN, EN ZE ZIJN NOG NOOIT ZO STERK GEWEEST ALS NU!

Indianen uit Den Haag

een konstant peil te houden. Wat dat betreft lijkt zijn werk veel op de cowboystrips uit het blad Pony Express en het Belgisch blad Curiosity magazine. Vlekkerige plaatjes, anatomische onnauwkeurigheden en vreemdsoortig ingedeelde bladspiegels zijn troef.

Teng (en Panda) hadden moeten wachten tot Teng technisch gezien wat beter in zijn schoenen stond. Deze uitgave komt voor iedereen ongelegen. Voor de lezer (die zich niet meer amuseert), voor de uitgever (die zichzelf in de vingers snijdt) en voor Teng die óf geen kans meer krijgt te publiceren, óf door mag gaan met zijn publicaties met in het achterhoofd de wetenschap dat hij zijn rijpingsproces voor het oog van de wereld zal moeten voltooien. Ervaring en een professioneel geschreven scenario zijn bij strips vaak belangrijker dan artistiek talent. Ook een professionele uitgever als Panda weet dat. Men had het ontluikend talent van de pretentieuze Teng nooit op deze wijze voor de leeuwen mogen gooien.

Paul Teng. Delgadito, de keuze van de adelaar. Uitg. Panda. f 5.95. Hardcover f 16.95. ■

* stripshop
Ged. Gracht 3a
2514 AK Den Haag
tel.: 070-639184
10 tot 20% korting

STRIBA

* stripclub
Postbus 121
2501 CC Den Haag
giro nr.. 4091858
bank A.B.N. 513364935

zowel nieuw als tweedehands
ENORME SORTERING STRIPS, TIJDSCHRIFTEN, BOEKEN, POCKETS, KONTAKTBLADEN

MIRROR FEATURES present ROMEO BROWN

World rights reserved — Daily Mirror Newspapers, Ltd.

VERTALING · HENNIE WESSELING
LETTERING ERNST POMMEREL

NOG VINGERAFDRUKKEN GEVONDEN ?
JA, GENOEG MAAR ZE Z'IJN ALLEMAAL VAN U EN MIJ !
WE Z'IJN GEEN STAP DICHTER BIJ DE IDENTITEIT VAN DE DIEF GEKOMEN HOEVEEL GELD HEEFT U ?
116 POND
DAT IS NIET VEEL! DAT BETEKENT SLECHTS EEN BLOEMPOT VOOR HET RAAM!
JA, 'T KAN NIET OP!
ZET HEM NEER.. IK GA OP HET GRASVELD K'IJKEN OF IK IEMAND NAAR JOUW RAAM ZIE TUREN - JE WEET MAAR NOOIT!
BETSY ZET EEN BLOEMPOT VOOR HAAR RAAM OM DE DIEF TE LATEN WETEN DAT ZE 100 POND WIL BETALEN VOOR HET TESTAMENT
IK KAN BETER NAAR DE ACHTERTUIN GAAN!
MISSCHIEN STAAT DAAR IEMAND TE WACHTEN OP HET SIGNAAL!
GOH!
DAT Z'IJN ER NOGAL WAT! ZE HEBBEN BUITEN DANSLES!
EEN VAN DEZE MEISJES KAN DE DIEF Z'IJN. ZE KUNNEN VAN HIER ALLEMAAL BETSY'S RAAM ZIEN!
HOE KOM IK ERACHTER OF IEMAND IS GEINTERESSEERD IN BETSY'S RAAM?
GOEDENAVOND, MENEER BROWN! IS HET NIET PRACHTIG IN DE TUIN; EN K'IJK EENS NAAR DIE FIJNE BLOEMEN VOOR HET RAAM VAN MEVROUW BETSY
BRIGGS, DE BUTLER
EEN POT MET EEN ZEEDZAME BLOEMENPRACHT!
DE BLOEMPOT VOOR HET RAAM VAN MEVROUW BETSY. SPREEKT U WEL AAN?
ZEKER, MAAR DIE VOOR MEVR BRAIN'S RAAM Z'IJN NOG MOOIER!
ER STAAN NIET MINDER DAN TIEN BLOEMPOTTEN VOOR HAAR RAAM. WERKELIJK EEN PLAATJE. EEN DAME MET GOEDE SMAAK!
GOEDENAVOND MENEER VERGEET NIET ERNAAR TE K'IJKEN.
WIS EN WAARACHTIG NIET!
DAT IS HAAR KAMER EN ER STAAN TIEN POTTEN - ZE WIL DUS 1000 POND VOOR HET TESTAMENT BETALEN

MAG IK BINNEN-KOMEN BETSY ?
JA, KOM BZIN.
IK ZAG BRIGGS DE BUTLER NAAR JOUW BLOEMPOT KIJKEN ! VERDENK JE HEM ?
BRIGGS.. H'J KON GAAN EN STAAN WAAR H'J WILDE.
092
H'J KAN ZONDER VERDACHT TE DOEN ELK DEEL VAN HET HUIS BINNEN-GAAN ! H'J ZOU HET TESTAMENT KUNNEN HEBBEN GEVONDEN... H'J KAN OOK DIE BRIEF HEBBEN GEBRACHT
HOUD HEM EEN TIJDJE WEG B'J HET HUIS DAN KAN IK Z'JN KAMER DOORZOEKEN
PRIMA IDEE.
093
IK HEB BRIGGS NAAR HET DORP GESTUURD - U KUNT Z'JN KAMER DOORZOEKEN
O K IK ZAL HET METEEN DOEN !
IK GELOOF DAT Z'JN KAMER OP DE BOVENSTE VERDIEPING IS
HALLO, JANICE ! ZEG EENS, WAAR IS BRIGG'S KAMER ?
HIER, MENEER BROWN.
K'JK MAAR ! IK HEB HEM NET AAN KANT !
DUS DIT IS DE KAMER VAN BRIGGS
WAAROM BENT U ZO GE. NTERES SEERD ?
AH, IK WEET HET AL ! U ZOEKT HET TESTAMENT ! MAG IK U HELPEN ?
H'J HEEFT TELEFOON ! IS HET EEN TWEEDE TOESTEL ?
OH NEE ! MENEER BRIGGS HEEFT Z'N EIGEN NUMMER !
AHA ! H'J KON DUS BELLEN VANUIT Z'JN EIGEN KAMER !
WAT IS ER, JANICE ? IETS GEVONDEN ?
DAT ZOU IK WEL ZEGGEN !
EEN ENVELOP ! U MAG DRIE KEER RADEN
095
LAST WILL AND TESTAMENT
GOH!!.... OH WAT ERG ! H'J S DEEG !
DENKT U WERKELIJK DAT BRIGGS HET TESTAMENT HEEFT EN DAT H'J MEVROUW BETSY CHANTEERT ?
KAN Z'JN !
IK KAN HET ECHTER MOEILIJK BEWIJZEN !
096
IK DENK DAT IK DAAR VOOR DE OPLOSSING HEB !
IK VERTEL HEM DAT IK DE ENVELOP VOND TIJDENS HET SCHOONMAKEN TERWIJL IK HEM STRAK AANKIJK, VRAAG IK DAN WAARVOOR DIE ENVELOP DIENT EN DAN WEET IK OF H'J LEGT.
UITSTEKEND IDEE JANICE VRAAG HET METEEN ALS H'J TERUGKOMT

IK PAK BRIGGS DIRECT ALS HIJ TERUG IS AAN EN LAAT HET U WETEN
GOED! IK HOOP DAT HET WERKT
AI, MOET U NU EENS KIJKEN IK GELOOF DAT ONZE MOOIE STOEIPOES ER VANDOOR GAAT EN ZE KIJKT ERG BLIJ!
ALSOF ZE NET EEN FORTUIN GEWONNEN HEEFT!
MISSCHIEN IS DAT WEL ZO! IK GA ACHTER HAAR AAN!
RAZ
0.97
ZE GAAT RECHT STREEKS NAAR DE GARAGE
0.98
HET ZAL ME NIET VEEL MOEITE KOSTEN HAAR TE VOLGEN
ROMEO VOLGT MEVROUW BRAIN NAAR DE STAD..
EEN UUR LATER KOMT HIJ TERUG..
STOP, MENEER BROWN!
0.99
IK BEN ZO BENIEUWD. WAAR GING MEVROUW BRAIN HEEN?
DAT VERTEL IK ZO WEL- JANICE, HEB JE BRIGGS GEVRAAGD HOE DIE ENVELOP IN ZIJN KAMER IS GEKOMEN?
JA, HIJ ZEGT DAT HIJ EEN JAAR GELEDEN EEN TESTAMENT GEMAAKT HEEFT.
DAT LIGT NU BIJ ZIJN BANK EN HIJ WAS DE ENVELOP GLAD VERGETEN HIJ ZEI HET IN ALLE ERNST . MAAR IK WEET HET NIET...
ER ZIT EEN LUCHTJE AAN
WE MOETEN BRIGGS GOED IN DE GATEN HOUDEN
WACHT EVEN IK HEB NOG MEER NIEUWS.
IK BEN NAAR MEVROUW BRAIN'S KAMER GEGAAN EN VOND DEZE BRIEF VERFROMMELD IN DE OPEN HAARD!
0.100
UW AANBOD VAN 1000 POND VOOR HET TESTAMENT IS AANVAARD. MAAK EEN PAKJE VAN DUIZEND 1 POND-BILJETTEN EN LEG DAT BOVENOP DE LADENKAST IN DE MEISJES-KLEEDKAMER - DAN VERNIETIG IK HET TESTAMENT
EN IK ZAG HAAR IN DE STAD NAAR DE BANK GAAN. DAT BETEKENT DAT ZE HET GELD HAALT. WE MOETEN VLUG HANDELEN
INDERDAAD.
MEVROUW BRAIN WEET NIET DAT WIJ DAT WETEN! IK HOU DAT PAKJE MET GELD IN DE GATEN!
EN IK BRIGGS
MAAR HOE WILT U ZICH VERSTOPPEN IN DE KLEEDKAMER - HIJ IS VRIJWEL LEEG!
LATEN WE EVEN GAAN KIJKEN!
HIER IS 'T . WAT DENKT U?
0.101
EENVOUDIG .. IK VERSTOP ME IN EEN VAN DE KASTEN NATUURLIJK!
WORDT VERVOLGD

Nieuws

Nieuwsredaktie: Har Brok en Hans van den Boom.

Bijdragen voor deze rubriek in de vorm van folders, knipsels, recensie-exemplaren, fondslijsten, brieven enzovoorts graag naar het **redaktiesekretariaat, Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam.**
De bijdragen in de Nieuwsrubriek zijn, voor zover niet door anderen ondertekend, samengesteld door de nieuwsredaktie.

ALGEMEEN

Het bladenfront
Voor september staan ons nogal wat ontwikkelingen te wachten: Niet alleen komt uitgeverij Panda met een stripblad, ook Semic lanceert een nieuw blad (titel waarschijnlijk *Comics*). Bovendien bereiden een aantal Nederlandse tekenaars (o.a. Dick Matena, Martin Lodewijk en Peter de Smet) een nulnummer voor van hun eigen blad, dat in een beperkte testoplage zal gaan verschijnen. Dat wordt dringen daar op die tijdschriftenrekken.

Signeren
Het Stripschap probeert stapje voor stapje de traditionele ruilbeurzen om te bouwen tot kleine stripmanifestaties. Zo signeerden op de ruilbeurs in Utrecht (23-5 jl) Peter de Smet en Bert Bus hun albums en verscheen tot schrik van De Smet (maar tot vermaak van anderen) een levensgrote generaal.
Helaas lukte het de Generaal ook dit keer niet de macht binnen het Stripschap te veroveren, het huidige bestuur werd herkozen.

Populariteit van stripfiguren.
Volgens het recent gehouden N.O.J.-onderzoek zijn dit de meest populaire stripfiguren van 1980.

A. bij meisjes:
1. Donald Duck
2. Suske en Wiske
3. Kuifje
4. Mickey Mouse
5. Asterix (en Obelix)
6. Tom en Jerry
7. Popeye
8/9. Tina
8/9. Pinokkio
10.

B. bij jongens:
1. Donald Duck
2/3. Suske en Wiske
2/3. Kuifje
4. Asterix (en Obelix)
5. Mickey Mouse
6. Tom en Jerry
7. Popeye
8. Lucky Luke
9/10. Pinokkio
9/10. Lambiek

Opvallend is dat dezelfde figuren zowel bij jongens als meisjes hoog scoren. De onderlinge verschillen in de onderscheiden leeftijdsklassen zijn weliswaar groter, maar het totaalbeeld geeft een vrij gelijk beeld. De figuren Donald Duck, Kuifje, Mickey en Tina profiteren zeker van het feit dat er een tijdschrift met dezelfde naam bestaat. Tom en Jerry, Popeye en Pinokkio danken een groot deel van hun populariteit aan TV-uitzendingen.

Tchan revient!
Bij het Brusselse Magic Strip verscheen in een oplage van 1000 genummerde eksemplaren het boekje **Tchang revient!** naar aanleiding van de recente hereniging van Hergé en Tchang Tchong-Jen. Op 32 bladzijden worden onder andere een aantal op **De Blauwe Lotus** geïnspireerde kunstobjekten getoond, begeleid door interviewfragmenten met Hergé en Tchang. De uitvoering is keurig, de prijs navenant: *f* 17,50.

Kuifje
Bij Editions Décembre (Centre d'Etude et d'Animation Littéraire, Avenue Livingstone 23-25, 1040 Brussel) verscheen in een soort geschenkverpakking de uitgave **Hergé**, bestaande uit een beknopte studie van Benoît Peeters met interessant nog ongepubliceerd illustratiemateriaal (95 blzz.) en een cassettebandje met de stemmen van onder anderen Hergé, De Moor, Rivière, Sterckx, Schuiten. Een fraaie doos vol verrassingen, waaronder ook de verkoopprijs van *f* 55,—.

Kuifje (2)
Midden juni verscheen in albumvorm **Kuifje in Zwitserland** in Nederland, niet bij Uitgeverij Drukwerk zoals aangekondigd maar bij een niet met name genoemde uitgever, die deze nu vogelvrije persiflage slordig nadrukte van de **Caramba**-versie. Met een kleurenkaft eromheen komt dat op *f* 9,95.

Lambiek
De woelige werkloosheid is een oblonguitgave in offset met een maatschappijkritische strekking, waarin de strip Suske en Wiske gepersifleerd wordt. Een en ander wordt 44 bladzijden lang gelardeerd met grappen die best wel aardig zijn; dat is ook de prijs: *f* 3,50 slechts.

Kobus Kornuit
Sinds 1975 verschijnt in **De Soldatenkrant**, orgaan van de Bond voor Dienstplichtigen de strip **De avonturen van Kobus Kornuit**, getekend door Kees Nieuwenhuijsen. Uitgeverij Ordeman heeft deze strips nu gebundeld met als ondertitel **Een beeldverhaal van 5 jaar soldatenstrijd.** Bovendien bevat deze bundel begeleidende uitleg, tips en overzichten betreffende de militaire dienst. Prijs *f* 8,90.

Stemmen
Bij de Staatsuitgeverij verscheen van Jan van Lieshout **Alle stemmen gelden** met illustraties van Mark Smeets, Theo van den Boogaard en Franka van der Loo. Prijs *f* 12,90.
(J.D.)

Flip Flink
Het sukses van de opnieuw in de handel gebrachte reeks Flip Flink van Paape en Charlier is op zich al het vermelden waard. Dat geldt trouwens ook voor andere zeergezochte herdrukken uit het Dupuisfonds. Een verheugend en onverwacht gevolg echter daarvan is dat de reeks Flip Flink na voltooiing van de herdrukken opnieuw voortgezet gaat worden. Nadere gegevens ontbreken op dit moment helaas nog.

Kuifje (3)
Alweer Kuifje? Publiceert Hergé dan nog albums? Nou nee, maar we moeten toch nog even kwijt dat volgens onze jongste informatie de bij Drukwerk geplande uitgave van **Kuifje in Zwitserland** met een nieuw omslag van Dennis ondanks de hierboven genoemde uitgave tóch zal uitkomen: niet bij Drukwerk, maar bij Oets eigen Caramba-uitgaven.

UITGEVERIJEN

Oberon in augustus
Week van 7 augustus:
Rob van de Rovers deel 4, gevaar op Kreta,

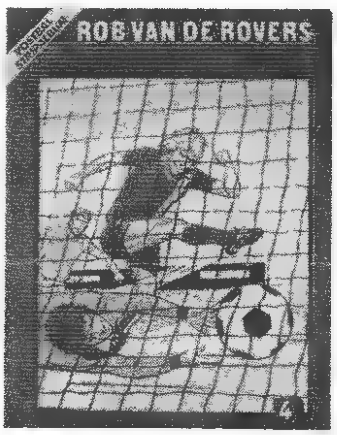

door Tom Tully en David Sque: voetbalstrips uit Engeland, een soort moderne versie van Kick Wilstra...

Ta-ar deel 3. De verboden Grotten, op een rommelig scenario van Moliterni en met slordige tekeningen van Brocal Remohi. Een slechte kruising van Conan en Rahan.

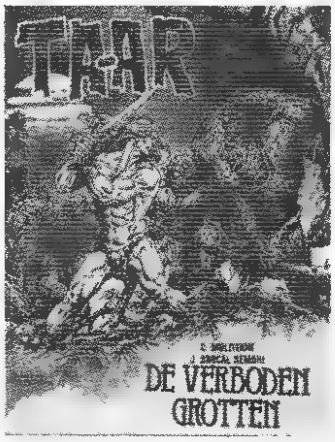

STRIPWINKEL 'OMBROSIUS' AMSTERDAM

Oostenburgergracht 69 – Tel. 020-224680
Gesp. in stripweekbladen

Molukkenstraat 86 – Tel. 020-945969
Gesp. in Ned. en Eng. Comics

Ook een uitgebreid Antiquariaat.

Week van 14 augustus:
Oliver Blunder deel 18, Zwarte Kunst, door Greg. Een compleet verhaal, dit album, dus niet de gebruikelijke losse gags.

De Jonge Jaren van Mickey en Donald deel 5, door Taliaferro en

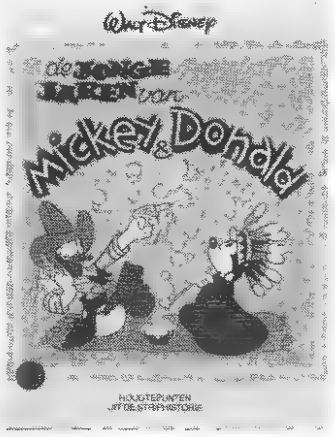

Gottfredson. De lay-out van de pagina's is iets aangepast, maar blijft toch dicht bij de originele zondagsafleveringen.

Tina dubbeldik superalbum deel 3, door diverse tekenaars, met als inhoud *De vermiste ballerina* het voor meisjes ongetwijfeld machtig interessante *Ik wil verpleegster worden* en *De geheimzinnige erfenis.* (*f* 7,95, 88 blz).

Trigië deel 19, Duel om de Dood, door Lawrence en Butterworth, met weer enkele verhalen volgens het bekende Trigië-recept.

Week van 21 augustus:
Walhalla deel 1, Jacht op de wolf, door Hans Rancke (tekst) en Peter Madsen (tekeningen). We schreven er in het nieuws al eerder over. In Denemarken is deze strip een groot succes. Aanbevolen! Het album bevat (tenminste als men de Deense uitgave volgt) ook een uitleg over het Scandinavische Godenrijk en is daardoor dikker dan normaal.

Winnetou deel 2, Old shatterhand, door Juan Arranz. Zestig pagina's strips uit de zestiger jaren...

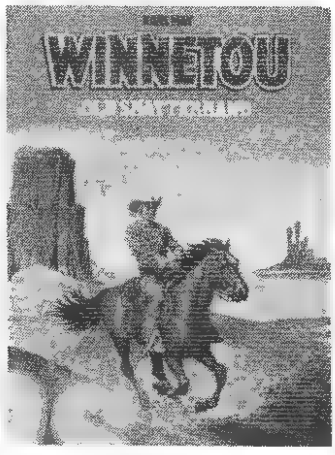

Tom Poes deel 19, Tom Poes en de IJzige Heinen, door Toonder Studio's, bekend uit Donald Duck van vroeger tijden.

Week van 28 augustus:
De Partners deel 4, De Vluchteling, door Dick (Matena) Richards en Carry Brugman, uit Eppo. Alle albums kosten *f* 6,25, behalve Tina Topstrip (*f* 5,95) en Tina dubbelalbum (*f* 7,95).

Mondria
Op 11 juni 1981 verschenen ter gelegenheid van de feestelijke vestiging van Mondria Uitgevers BV in Hazerswoude-Dorp in de nieuwe reeks Hollewijn de Kleine de delen **Koning Hollewijn bezoekt voorland** (met de verhalen 18 en 19 uit 1958) en **Koning Hollewijn als gezant** (met de verhalen 16 en 17 uit 1957/58). Gebonden en in kleur is het grote kartoenboek *De wijn* met auteurs als Barbe, Mordillo, Siné en Serre (*f* 29,50). Genoemde festiviteit bracht ook met zich mee de

STRIPWINKEL
GUUST
IN- EN VERKOOP VAN STRIPVERHALEN

Torenpassage
Breda 076-134153

GEOPEND: MAANDAG: 13.00 - 18.00 UUR.
DI. T/M ZA: 11.00 - 18.00 UUR.
DONDERDAG TOT 21.00 UUR.

STRIPWINKEL
STORS

SCHEFFERSPLEIN, DORDRECHT
078-142012
GEOPEND VAN 11.00 UUR T/M 17.30 UUR
ZATERDAGS DE GEHELE DAG
IN & VERKOOP VAN STRIPVERHALEN.
TEVENS ANTIQUARIAAT.

niet voor de handel bestemde uitgave **Panda en de meesterwereldverbeteraar** (Verhaal 13 uit 1949). Sneu voor wie Mondria's Panda-reeks kompleet wil hebben; het lijkt echter zeker dat dit boekje gratis verspreid zal worden in de striptas op de Strip2daagse (en om daarvoor in aanmerking te komen dient men dan weer lid te zijn van Het Stripschap). **Het dossier Harding** van Rivière/Floc'h krijgt bij Mondria nu zeker een nieuwe omslag, wat enige vertraging tot gevolg heeft gehad.

Loeb
Loeb Uitgevers wordt steeds aktiever op stripgebied. Alleen al voor deze zomer staan op het program stripalbums rond **Snoopy** (200 blzz., *f* 19,50), **Garfield** (176 blzz., *f* 17,50), **Fat Freddy's Kat** 80 blzz., *f* 15,) en de uitgaven **Paulette** van Pichard (80 blzz., *f* 15,—), **De vloek van de volle maan** met 11 griezelstrips uit **The crypt of terror/Tales of the crypt** (80 blzz., *f* 15,—), **Ouwe Hoeren** door Copi (ps. van Raoul Damonte, een voorloper van o.a. Bretécher, Reiser en Wolinski) en inmiddels verschenen reeds de delen 2 en 3 van de reeks **Rechter Tie** (per deel *f* 19,50). Loeb brengt in de toekomst tweemaal per jaar een dergelijk strippakket. De hier opgegeven bladzijdenaantallen en prijzen zijn overigens nog niet definitief.

Oberon
In de wekelijkse stortvloed van albums zullen in de toekomst de reeksen Ta-ar, Scarlet Dream, Ramiro, Harry Chase en Broeder Bolijn ontbreken. Besloten is daar definitief een punt achter te zetten.

Junior Press
In juni kwamen bij Junior Press uit **De nacht van de laatste farao** (reeks Spiderman nr. 7) met tekenwerk van John Byrne, Roy Thomas en Ross Andru, **De Dragonmonsters** (reeks Tarzan nr. 6) getekend door Brocal Remohi en **Strijd om de waardheid** (reeks Hulk nr. 15) met tekenwerk van Gene Colan, Alfredo Alcala en Dave Simons. Prijs per album *f* 5,95.

CentriPress
Na een lange produktieperiode verschijnen bij CentriPress **Opstand in Peking** van Renato Polese (deel 2 van de Avonturier-reeks) en op 10 aug. **De man zonder geweten** van Hugo Pratt (Avonturier-reeks nr. 3). Opvallend goed verzorgde albums met harde kaft.

De Meulder
Bij de Meulder gaan dan eindelijk herdrukken verschijnen van de delen 4, 5, 6 en 7 van de reeks Achtergronden van het Beeldverhaal, zoals bekend in 1977 de katalogi vormend bij de tentoonstelling **Kuifje in Rotterdam** en al jaren uitverkocht. De tekst zal opnieuw gezet worden en ter dege herzien en geaktualiseerd.

Lombard/Albracht
Nieuw in de Lombardkollektie **Gevaar in de kasba, Bestemming Desertas** en **Jungle piraten** oftewel De Familie Kleester deel 1 tot en met 3 van Aidans (tussen 1967 en 1969 verschenen in de Collectie Jong Europa). In de kollektie Kaleidoscoop vergaten we tot nog toe **Knipoogje van Ernst** te vermelden, inmiddels alweer gevolgd door **Hyperion** van Franz/Duchâteau.
Andere nieuwe uitgaven: **De dolende ridder** (Alain Chevallier nr. 5), **De zoon van de wolf** en **De prins der wolven** (in de nieuwe reeks Dwaaskop nrs. 1 en 2), **De goudmijn van Dog Bull** (Chick Bill nr. 52) en **Het schandaal van Rik Ringers** (Rik Ringers nr. 32). Het herdrukprogramma van het derde kwartaal liegt er trouwens ook niet om: Bernard Prince nr. 11, Bob Morane nr. 5, Bruno Brazil nrs. 3 en 5 , Michel Vaillant nrs. 9, 11, 14, 18, 20, 22, 23, 25 én 26 (!), Blake en Mortimer nrs. 6 en 8, Corentin nr. 2, Simon van de Rivier nr. 5, Chick Bill nrs. 29, 35, 40, 41 en 43, De Brokkenmakers nrs. 3 en 4, Buddy Longway nrs. 3 en 8, Dan Cooper nrs. 7, 10 en 17, Comanche nrs. 6 en 7 en Luc Orient nrs. 3 en 11. Prijs per album *f* 5,95, behalve de reeks Kaleidoscoop die in harde kaftuitvoering gebracht wordt voor *f* 15,95.

Novedi/Albracht
Nieuw bij Novedi, in Nederland gebracht door Albracht Lektuur Diensten BV, en deels voortzettingen van de opgeheven Wham!-albums: **Het F-18 programma** (Dan Cooper nr. 4) door Albert Weinberg, **de helse drank** (Farao nr. 1) door A. P. Duchâteau en D. Hulet, **De club van vier** (De Gentlemen nr. 3) door Castelli en Tacconi, **De ruimteruizen** (Gigantik nr. 3) door V. Mora en J. Cardona, **Operatie Donder** (Tangy en Lavendure nr. 18) door Charlier, P. Serres en Jijé, **De wolkenrovers** (Tony Stark nr. 4) door E. Aidans, **Operatie Nessy** (Yalek nr. 3) door A. -P. Duchâteau en Jacques Geron, **Pech voor Pablito** (Ronnie Hansen nr. 4) door Raymond Reding en Françoise Hugues, **Steve Warson tegen Michel Vaillant** en **Rally op een vulkaan** (Michel Vaillant nrs. 38 en 39) door Jean Graton en tenslotte **Het eindeloos experiment** (Jeremiah nr. 5) door Hermann. Prijs per album *f* 5,95.

Yendor
Bij Yendor verscheen kort geleden **Achter de sterren** van Serge Clerc (zie ook **Stripschrift** nr. 146/47), 64 blzz., *f* 14,90, en het vierde deel van Gotlibs **Lobben** voor *f* 11,90 (50 blzz.).

Dupuis
In het vierde kwartaal van dit jaar zullen bij Dupuis de volgende albums verschijnen:

– Week 41: **Chocolarie** van Mittéi (Reeks Het Beste uit Robbedoes nr.6); **Hoe het begon** van Lambil en Cauvin (De Blauwbloezen nr. 18) met meer achtergrondinformatie over de hoofdpersonen uit deze suksesvolle reeks (Chesterfield nog als leerling-slager en Blutch als barkeeper!); **De vliegende Slavenhandelaars** van Paape/Charlier (Flip Flink nr. 10); **Is 't bijna uit met die stilte?** van Jannin (German en wij nr. 2) en Isabel nr. 6: **De bekste Vijver** door Will, Franquin en Delporte.
– Week 45: **De Gevangene van Carthago** door Sirius (Timoer nr. 5); **Hee, Nick! Droom je?** een nieuwe reeks van Hermann!; **De Koning der Kapers: Surcouf** door Hubinon en Charlier, een unieke herdruk uit 1952 (Geschiedenis in beeldverhalen nr. 11); **Bollemaar en Kolekram: Armande van het Mistmeer** (Debuut nr. 2) door Sirius; **De Wesp** door Seron (Mini-mensje nr. 12); **Yglinga** door Bourgeon en Genin (Beatrijs en Coen nr. 2) en uiteraard **Robbedoesalbum** nr. 159 (gebonden *f* 15,—).
De rest houdt u van ons nog tegoed. De prijs per album tenzij anders vermeld, *f* 5,95.

VAKBLADEN

Strip Pers
Terug van weggeweest met nr. 31, dat grotendeels gevuld is met de in-

COMIXENE

Elke uitgave bevat interviews, artikelen over comic-stripseries en illustrators, enkele van de besteEuropese comics en comics nieuws van de hele wereld.
768 pagina's voor slechts DM. 54,— per jaar in 12 actuele uitgaven.
Proef ex.
DM. 5,— van:

Edition Becker & Knigge GmbH
Am Taubenfelde 30
D - 3000
Hannover 1
West Duitsland

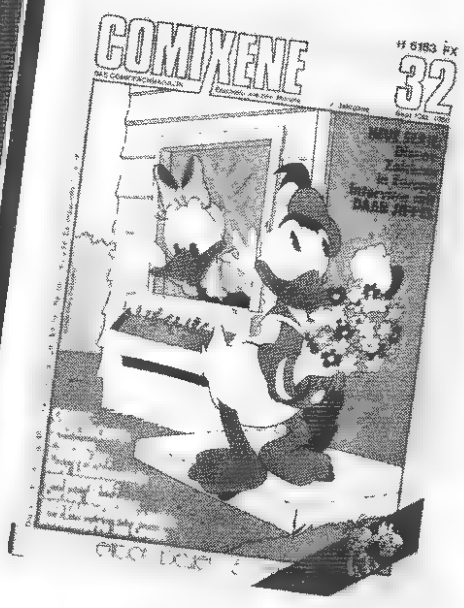

middels verschenen albums (20 blzz., *f* 3,20). Inlichtingen bij P.H.R. Crapels, Julianastraat 11, 6433 GA Hoensbroek. **Strip Pers** verschijnt nu weer maandelijks, abonnementsprijs voor 6 nummers *f* 16,20 (postgiro 4245498 tnv. genoemde P.H.R. Crapels).

Brillantinepotje
Als Extra **Brillantinepotje** nr. 1 (reeks: Stripologische Navorschingen) verscheen **Klaar?... Over lijnen, opvattingen en bedoelingen. Transkriptie van een symposium over een stroming genaamd de klare lijn; VPRO-radio, maart 1978** met een inleiding en aantekeningen van Anton Hermus. Een uitstekende aanvulling op het artikel 'Terug naar de Klare Lijn' uit **Stripschrift** nr. 146/147, waarin naar deze VPRO-uitzending verwezen werd. De prijs van deze 24 baldzijden beslaande studie bedraagt *f* 10,— te voldoen op postgiro 3928715 tnv. H.H.J. Tonus te Utrecht. De intekentermijn loopt maksimaal tot één maand na het verschijnen van het **Stripschrift**nummer dat u nú in handen heeft. Het adres: Postbus 19017 te 3501 DA Utrecht.

Clumzy
Een nieuwe ster aan het front der stripfanzines is het Belgische tweemaandelijks verschijnende **Clumzy**, dat er in tegenstelling tot de andere fanzines meteen al keurig uitziet. Hoofdonderwerp van nr. 1 (32 blzz.) is Merho, volgens onze lezers de meest onderschatte tekenaar van 1980, met daarnaast een ongezouten artikel over **Spetters**, bekend uit deze rubriek, stripwerk uit Friesland, nieuws en boekbesprekingen. Losse nummers kosten *f* 4,—, terwijl een abonnement van 6 nummers *f* 23,— bedraagt. Inlichtingen op het adres: Ringenhof 67, 2500 Lier te België. Bijzonder interessant is intussen de wedstrijd die **Clumzy** heeft uitgeschreven in het kader van abonnementenwerving en wel vanwege te verdienen prijzen: originele platen van Vandersteen (**Het Vliegende Hart!**), Jijé, Franquin, De Moor (uit het zeer oude **Flitske!**) enzovoorts.

DE WEEKBLADEN

Onder dit kopje heeft de Nieuwsrubriek regelmatig overzichten en inhoudsopgaven gepubliceerd van de stripweekbladen **Eppo, Anita, Debbie, Kuifje, Minitoe, Robbedoes, Jippo, Okki, Taptoe** enzovoorts. Door onze beperkte ruimte én door de aktualiteit gedwongen zien we voorlopig geen kans die rubriek in de huidige vorm te handhaven. Lezers die aktualiteit willen inruilen voor komplete, desnoods achterhaalde informatie worden verzocht hun bezwaarschriften in te dienen op Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam. Van de andere kant zal de inhoud van de weekbladen wel zorgvuldig uitgeplozen blijven worden en relevante feiten zullen elders in de Nieuwsrubriek gesignaleerd worden.

STRIPBLADEN

Krypton
Met ijzeren regelmaat verschijnt het tweemaandelijkse striptijdschrift **Krypton**, een uitgave van Yendor. In nr. 3 het vervolg van **Het Zwarte Imperium** door Bert Doesburg, **Yech & Twanno** door H.J. Vos en o.a. **De laatste Strijder** door Hans Pieko en H.J. Vos. Prijs per nummer *f* 4,95 (bij bestellen *f* 2,50 per zending toevoegen voor porto). Redaktie: Paulstraat 80, 6822 BT Arnhem; bestellingen: postgiro 4473889 tnv. Yendor te Rotterdam.

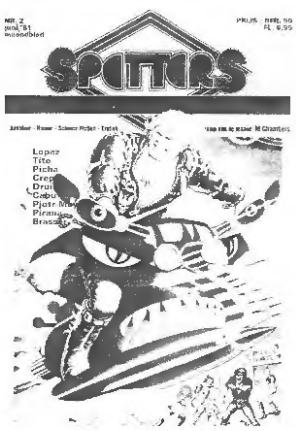

Spetters
In **Spetters** nr. 2 de vervolgen van Picha's **De ontbrekende schakel**, Tito/Bucquoy: **Jaunes**, Druillet: **De eilanden van de wilde winden**, Lopez/Barreiro: **Slot Barr** En Crepax: **Valentina**. Gags en kartoens zijn er verder van Pirana (die in dit nummer ook de nieuwe vervolgstrip **Livingsteen** begint), Cabu, Brasser, evenals de merkwaardige fotostrip van Pjotr en Meynen. De 'moderne man en vrouw' op wie **Spetters** zich blijkens het omslag richt worden verder verondersteld informatie en humor tot zich te nemen in een aantal redaktionele bijdragen, maar de gewild vlotte babbelstijl doet weinig volwassen aan. Ook dit nummer wordt ontsierd door technische mankementen vooral in het oogspringend bij de lettering waardoor taalfouten en merkwaardige vertalingen des te meer opvallen. Het ligt echter voor de hand dat dit niet op zo korte termijn verholpen kon worden, maar jammer is het wel van bijv. zo'n sfeervolle strip als **Jaunes**. Prijs per nummer *f* 5,95 (los) of voor 12 nummers *f* 55,—. Inlichtingen bij Uitgeverij Blues P.V.B.A., Veldstraat 23, 9000 Gent, België.

Krest
In **Krest** ('Fantasy & Science Fiction') nr. 2, uitstekend verzorgd en professioneel uitgegeven, vermeldenswaard stripwerk van Tjebbe-Eddie/Wietse en Wim van Steenveldt/Gerard Meerkerk. Men zou die mensen eens in kleur moeten zien werken, maar daar is Krest nog niet aan toe. Een poging in die richting is te wagen door bestellingen op postgiro nr. 4214483 tnv. E.J.J. de Paepe in Hilversum á *f* 5,95 per nummer. Bij nr. 2 ontvangt men de hierbij verkleind afgedrukte poster.

Onderdeurtje
Echt amateurwerk kan met vinden in **Onderdeurtje** nr. 2. Te vermelden valt helaas slechts de niet ondertekende strip **Hollywood anno 2117**, vooral omdat de rest vrijwel onleesbaar is afgedrukt. De prijs: *f* 2,50 in de speciaalzaken of via postgironr. 381303535 tnv. Govert Mesman te Almelo. Net als **Krest, Krypton** en andere (amateur-)stripbladen wijdt **Onderdeurtje** zich voornamelijk aan Science-Fiction strips, een verschijnsel dat in de Stripschapuitgave **Jong Talent 1979** of in **De Vrije Balloen** bevestigd wordt. Is dat de trend van deze tijd of is het gemakkelijker om niet bestaande wezens, machines en landschappen uit te beelden?

UIT DE BLADEN

Felicitaties

Lieve Sjors, gefeliciteerd met je verjaardag. Veel liefs en kusjes, Sjimmie.

(*De Volkskrant, 18 mei 1981*)

LIEVE SJIMMIE succes morgen. Ik hou van je, Sjors

(*De Volkskrant, 16 juni 1981*)

Clubs e.d.

Dondald Duck
Een plaats waar u zich thuis voelt voor al uw wensen en dromen. Wegens drukte assistente gevraagd. Garantieloon *f* 1.200. Rijswijkseweg 229, Den Haag. (T6)

(*Het Vaderland, 6 juni 1981*)

RUILADVERTENTIES

Te koop aangeboden: Pep 1962-1975 compleet en in mooie staat (in één partij), Tom Poes uit Revue compleet (idem), TP en de dief van Dagbad (wereldkr.), Het nachtmerrie-slot (OVN), Kuifje: 50 jaar kapriolen aan de ketting (gesigneerd door Hergé). Jesse van Muylwijk, Verl. Hereweg 148, 9722 AL Groningen. Tel. 050-260392.

Te koop: Bommels nr. 24-45, 54, 66, 75-101, 103-108, 110, 116-122, 140-145. Tel. 043-623371 na 19 u.

De Stripschappagina

MEDEDELINGEN, BERICHTEN & AANBIEDINGEN

Postbus 11335,
1001 GH Amsterdam

LEDENSERVICE

Nieuw: **Dierenleed**
Het opzienbarende debuut van Wil Raymakers. Een bundeling dagstrips voor de liefhebbers van absurde humor. Een uitgave van Drukwerk, Amsterdam. Groot oblong formaat, *f* 14,50.

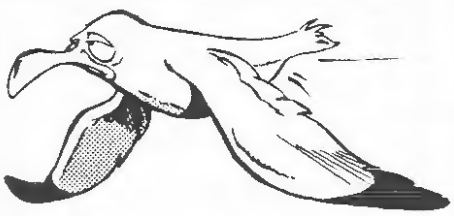

Piet Wijn
Eindelijk begint het werk van Piet Wijn door albumverschijning gehonoreerd te worden. Na Dick Durfal brengt uitgeverij De Lijn nu *Gloria van Goes* uit, als derde deel in de Bibliotheek van het Nederlandse beeldverhaal. Twee verhalen, Joffer op drift en De vergeten vallei, eerder verschenen in Tina. Ouderwets vakwerk, in de onmiskenbare Piet Wijnsfeer. Zwart-wit, A-4 formaat, *f* 13,50.

Te bestellen door het verschuldigde bedrag over te maken op giro 3291121 t.n.v. Het Stripschap Ledenservice, Amsterdam.

Leden van Het Stripschap genieten op al onze aanbiedingen de gebruikelijke voordelen.

Strip-2-daagse 1981, Turfschip Breda

19 en 20 september is het weer zover. Twee dagen spektakel. Zo mogen we de Bredase gebeurtenissen wel noemen. Stripveilingen, stripboekenbeurs met meer dan 60 stands, enorme stripruilbeurs, het wereldrecord striptekenen zal worden aangevallen, striptheater, stripspeel-, kruip-, lees- en zithoeken, de complete Vandersteen studio's in actie, Jerom de sterkste man ter wereld in levende lijve, Piet Wijn tentoonstelling, 36 panelen hoe komt een strip tot stand, video grootbeeld, films, stripschapprijs uitreiking, stripschappenning uitreiking, striptas gratis voor de leden en meer dan 50 binnen- en buitenlandse tekenaars. Werkelijk het jaarprogramma zit zo verbijsterend vol dat we ons afvragen of u er nog wel bijkan!

We hebben het nagemeten en jawel! Vorig jaar pasten er 10.000 bezoekers in en dit jaar hebben we ruimte gelaten voor minimaal 15.000 festival gangers. Echte stripliefhebbers en nieuwkomers, door elkaar.
We kunnen er nog lang en breed over praten maar één ding is zeker:
'SUSKE EN WISKE, STRIP IN BEELD'
mag u niet missen! Komt allen!

VEILINGEN

Tijdens de Strip-2-daagse 'Suske en Wiske, Strip in beeld' zullen weer drie veilingen van boeiend stripmateriaal worden gehouden. Indien u meent kavels te moeten aanbieden dan kunt u die opsturen aan: Het Stripschap, postbus 11335, 1001 GH Amsterdam.
Wel vermelden welke kavels u het liefst geveild ziet. Denk om een adequate verpakking bij de verzending van uw (kostbaar) materiaal. Mocht u niet op de hoogte zijn van de welbekende veilingvoorwaarden neem dan even kontakt op met 020-823301.
Spoedig inzenden is geboden!

Sam's strip

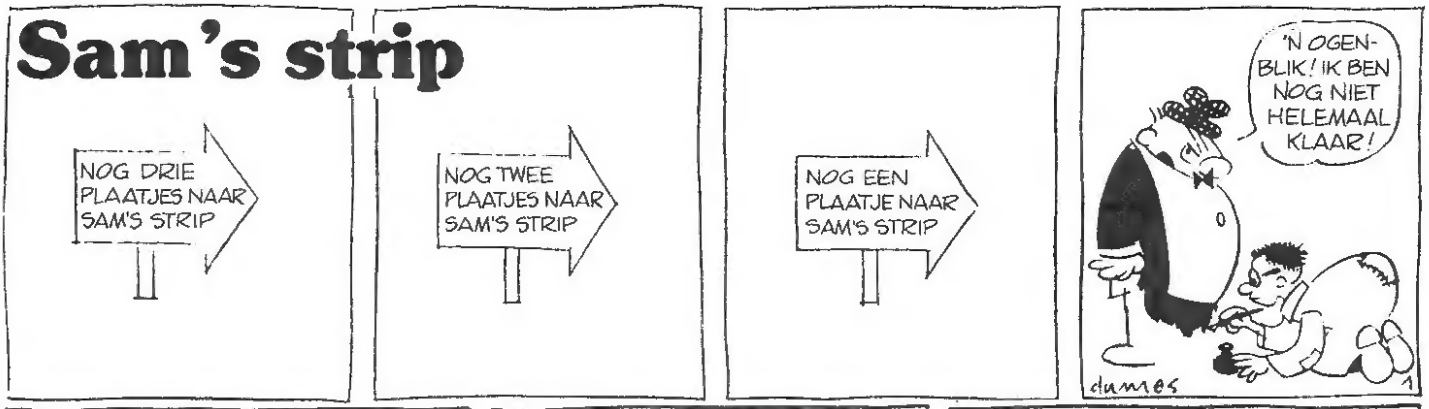
NOG DRIE PLAATJES NAAR SAM'S STRIP
NOG TWEE PLAATJES NAAR SAM'S STRIP
NOG EEN PLAATJE NAAR SAM'S STRIP
'N OGENBLIK! IK BEN NOG NIET HELEMAAL KLAAR!
dumas
1

STOEL
BUREAU

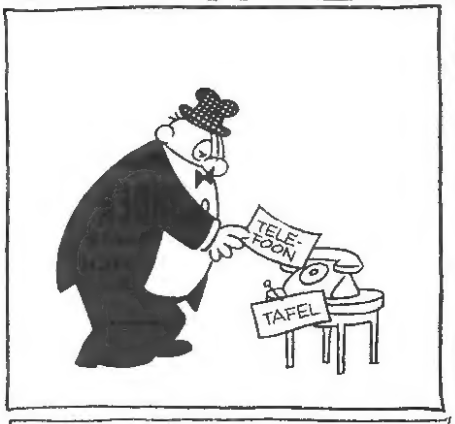
TELEFOON
TAFEL

WAAROM ZEG JE HET NIET GEWOON, ALS JE VINDT DAT IK NIET KAN TEKENEN!
MAN
dumas
50

KAN JE MIJ ECHT NIET BETER TEKENEN, DUMAS?
IK DOE M'N BEST!

DENK JE SOMS DAT JE MICHEL-ANGELO VOOR JE AAN 'T WERK HEBT?
LEUK HOOR!

ANGELO, JAAP... ANGELO, KAREL... ANGELO, MARTIN...
dumas
7

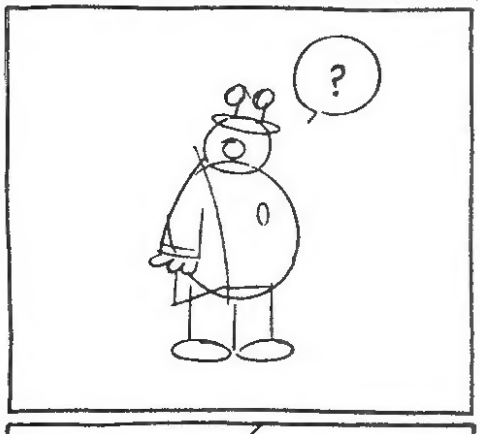
?

HÉ, DUMAS!

GEEN TEKENLES TIJDENS WERKUREN GRAAG!
55
dumas

SOMMIGE LEZERS DENKEN DAT EEN STRIP MAKEN DOODEENVOUDIG IS... DAT HET VANZELF GAAT.

DIE MENSEN HEBBEN DAN VAST NOG NOOIT ACHTER DE COULISSEN GEKEKEN...

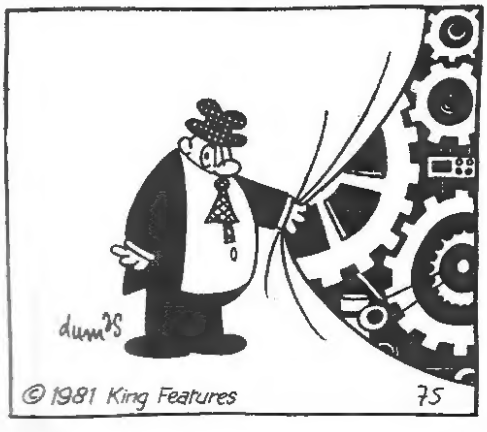
dumas
© 1981 King Features
75

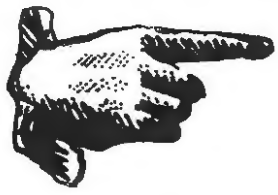

STRIPWINKELGIDS

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

STRIBA

zowel nieuw als tweedehands

* stripshop
GED. GRACHT 3a
2514 AK DEN HAAG
tel: 070-639184
10 tot 20 % korting

* stripclub
POSTBUS 121
2501 CC DEN HAAG
giro nr: 4091858
bank A&M 513364935

GROOTSTE SORTERING STRIPS, TIJDSCHRIFTEN, BOEKEN, POCKETS, KONTAKTBLADEN

STRIP ANTIQUARIAAT + STRIPGALERIE PANDA

Frederikstraat 955-959
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*
geopend di t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag van 11 tot 5 uur

STRIP- EN LECTUURSHOP/ SHOPPINGCENTER

Oudegracht 136, hoek Vinkenburgstraat
Utrecht, telefoon 030-334357

De grootste in Utrecht

de Jacobijn

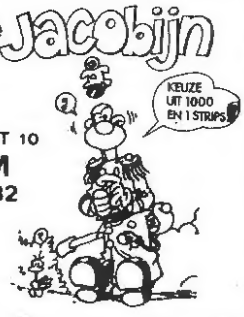

JACOBIJNESTRAAT 10
HAARLEM
TEL. 023-320782

ÉÉRSTE HAARLEMSE STRIPWINKEL!

Antiquariaat "Bommel"

Liendertseweg 66A
Amersfoort
tel. 033-725975

STRIPS - BOEKEN
MUNTEN - POSTZEGELS

STRIPS
SCIENCE FICTION
COMICS
ARTBOOKS
PORTFOLIO'S

SLAAK 18 3061 CS ROTTERDAM Tel.010-331710

RICHARD

Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923.

030-311461 's maandags gesloten

LAMBIEK

Kerkstraat 78, Amsterdam,
telefoon 020-267543

Nu ook een
STRIPSPECIAALZAAK
in Vlissingen
met de meest uitgebreide kollektie strips, ook Frans-Engelstalige.

GRAMM. STRIPS 76
DE STRIPWINKEL
Paul Krugerstraat 146-148
4381 WK Vlissingen, 01184-17054

Stripwinkel 'Ombrosius' Amsterdam

Oostenburgergracht 69, 020-224680
Gesp. in stripweekbladen.
Molukkenstraat 86, 020-945969
gesp. in Ned. en Eng. Comics
Ook een uitgebreid Antiquariaat.

FLATER

SPECIAALZAAK IN STRIPBOEKEN

KLEINE OVERSTRAAT 17 7411 JH DEVENTER

05700-19255

De Oude Post
Burg. de Withstraat 10-12
De Bilt, 030-763050
Nieuwe en oude strips.
Ver- en inkoop

fono-strips-posters

fono – strips – posters
provinciestraat 152
(achter centraal station)
2000 antwerpen
tel. 031/327007

Antiquariaat Nillco

oude strips en boeken

Nieuwlandstraat 23, Tilburg
013-431229 – 3 min. v. station

di.-wo.-vr. 12-6, do. 12-9, zat. 11-5

STRIPWINKEL DUMPIE

Janvossensteeg 37, Leiden, tel. 071-126404

BESLIST DE GOEDKOOPSTE MET ANTIQUARISCHE PRIJZEN!!

(meestal niet meer dan 60% van de katalogus prijs)

STRIPWINKEL KAPITEIN ROB

2e EGELANTIERSDWARSSTRAAT 8,
1015 SC AMSTERDAM.
TEL. 020-22.38.69
('s maandags gesloten)

DE NOORMAN

lange hezelstr 113
nymegen
071-226146

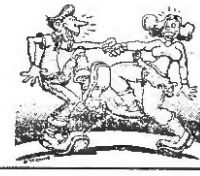

heuvelstr 103-4
tilburg
013-358319

DE LEKTUURHAL

*GESPECIALISEERD IN STRIPS

LEEUWARDEN
o/d KELDERS 10
05100-30756

HARTJE SNEEK
NWE BURGSTR. 3
05150-15510

HEERENVEEN
DRACHT 100 05130-25092

Broerenstraat 4,
Arnhem. tel. 085 - 431398

P.G. Hermans

Boektiek 37

Zeestraat 37, Beverwijk, telefoon 02510-23113

Openingstijden maandag tot vrijdag 10 tot 6 uur, zaterdag 10 tot 5 uur.

STRIPWINKEL STORS

SCHEFFERSPLEIN, DORDRECHT
078-142012
DAGELIJKS GEOPEND VAN 11.00 UUR TOT 17.30 UUR
ZATERDAGS DE GEHELE DAG
IN & VERKOOP VAN STRIPVERHALEN TEVENS ANTIQUARIAAT.